

N VIDIĆ
ICE

aaturgiju
n studija
ajževnoj
gi. *Velika*
nentarne
se izvodi
azališnih
Glasovi).
l *Harpa* u
Božidara
za teksta:
s. 1995. u
spice prvi
rešimira
u. U Gate
Theatreu.
u. *Bakino*
jeseni, u
ji autora.

IVAN VIDIĆ

OSPICE

IVAN VIDIĆ je rođen u Zagrebu. Završio je dramaturgiju na Akademiji dramskih umjetnosti. Tijekom studija piše kazališne komade i filmske scenarije. U književnoj periodici objavljuje drame: *Harpa*, *Netko drugi*, *Velika Tilda*. Povremeno radi za televiziju dokumentarne filmove i reklamne spotove. Na radiju mu se izvodi nekoliko radio drama, prerađenih iz kazališnih tekstova (*Harpa*, *Netko drugi*, *Putnici*, *Glasovi*).

1991. prvi put mu je izveden komad *Harpa* u Zagrebačkom kazalištu mladih, u režiji Božidara Violaća. U Teatru ITD postavljena su mu dva teksta: 1993. *Putnici* u režiji Borne Baletića i *Groznica*, 1995. u režiji Milana Živkovića. U jesen 1997. Tekst *Ospice* prvi put je izveden u DK Cavella, u režiji Krešimira Dolenčića, a pola godine kasnije u Londonu, U Gate Theatreu.

Ivan Vidić trenutno priprema novu predstavu, *Bakino srce*, koja će biti izvedena u Teatru ITD ove jeseni, u režiji autora.

LICA:

JOSIP

KLARA

JAKOV

SUZANA

IVICA

MALA PIVA

OTAC

MAJKA

PROFESOR

MELANIJA

ŽENA S KOŠAROM

ZATVORENIK

UČENICI

1.

Zoološki vrt. Profesor stoji pred kavezom s majmunima i objašnjava.

PROFESOR: Danas ćemo učiti majmuna. Svi zapišite - majmun. Eto, tako. Stavite i današnji datum. Majmun je, kao što vidite, vrlo sličan čovjeku. Dlakav je i ima dvije ruke i dvije noge. Može se kazati i da ima četiri noge, jer hoda na sve četiri. Ali, kako su mu te noge vrlo spretne, ispada i kao da ima četiri ruke. S njim se, dakle, možete i rukovati. Živi u prirodi i u kavezu. Pamet mu je odnosu na ostale životinje prilična, ali ni približno da bi shvatio svu bijedu života u kavezu. On pati zbog tog stanja, ali ga ne razumije i ne može ga razriješiti. No i takav život ima svoje prednosti. U prirodi mu prijete hladnoća, glad, lavovi, divljaci sa strelicama namočenim u otrov kurare, otrovne gusjenice. Ovdje je što se toga tiče siguran. Vidjeli ste lava. Tamo, da, tamo, između slona i hidranta kojim polijevaju polarnog medvjeda. Ohohooo, ima on i previše svojih problema da bi mislio na našeg majmuna. Ovaj majmun je u kavezu sam. Usamljen je, nema svog para. Nikad nije upoznao ljepotu i užitak pravog ljubavnog čina. Ali on ima potrebu, on čezne i to ga razdire. Evo ga, evo ga! Mislim da imamo sreće! Upravo sad! Želja mu dolazi.

Okreće se... Tupo bulji kroz nas... I počinje! Majmun onanira. Evo, o tome sam govorio. U nemoći da napravi prave stvari, on iz sebe izvlači tek blijedu sjenu, slabi, bijedni užitak. Na kraju samo pljac-pljac i to biva sve. Nadalje, majmun u kavezu ima priljave zdjelice iz kojih jede i pije vodu, pijesak, te obzidani kutak u kojem se krije i spava. I majmun, kao i čitav kavez, uvijek je prljav, posut razbacanom hranom i izmetom. Smrdi, ha? Ma zvijer je to, odvratna, kad vam kažem. To je dakle krajolik njegovog skućenog svijeta. Ima još prečke po kojima skače i žicu na vrhu kaveza na koju se penje i odozgo baca u prazninu. To traži njegovo gipko, spretno tijelo. To je njegova omiljena igra u kojoj se ponekad zanese. Skače sve brže i snažnije, tako mahnito da njegov smijeh plaši posjetioce i probija uši čuvarima koji ga slušaju po čitav dan. Zbog toga im ide na živce, jer im smeta kad piju kavu, kartaju belu ili listaju erotske časopise. Taj smijeh leđi krv u žilama. To je istovremeno vapaj i bijes i on se uz paklensku galamu još jače obrušava na žice i rešetke, te svoje okove. Pritom se zaboravlja, tako da i ne mari što se ozljeđuje. Samo se želi probiti iz svog zatvora. Želi van i - dalje, dalje! Nekima to i uspijeva. Savijaju rešetke ako su dovoljno snažni, potrgaju žicu, iznenade čuvara koji ih hrani. Ne kaže se uzalud: svaki je odbjegli majmun Kolumbo majmunskeg roda. Ali to je rijetkost. Najčešće samo kipe jalovim bijesom. U takvom stanju jedan ovakav, snažan, može vas rastrgnuti. Da vas dohvati, ne bi bilo praštanja. Da, da. Tako nešto rađa nemoć i bijes. Tako. Danas smo učili majmuna. Sljedeći put učimo žabu, slona i muflona. A sad idemo. Neka moj omiljeni učenik priđe i ponese mi torbu. Krenimo, dva po dva. Brzo, izgleda da majmunu upravo nadolazi bijes. Da... Tako je... Poludjet će, svaki čas, samo što nije. Brzo, udaljimo se, sad će nas gadati govornima. *Brzo odlaze.*

2.

PARK. Jutro, tišina, cvrkuću ptice. JOSIP i JAKOV sjede na naslonu klupe i puše. Josip je osamnaestogodišnjak, a Jakov je njegov nekoliko godina stariji prijatelj. Jakov je u plavom kombinizonu, a kraj njega, naslonjena na klupu, stoji crna zastava. Puše i šute.

JOSIP: A što će ti crna zastava?

JAKOV: Moram je zapiknuti na školu.

JOSIP, s čuđenjem: Ali...

JAKOV, ga prekida: Jesi li mi donio?

JOSIP: Što? Aha.

Josip mu pruža nešto, što Jakov uzima u šaku i brzo sprema.

JAKOV, osvrće se oko sebe: Hvala. (Glasno.) I, kako mama? Tata?! Muči li djeda još ona prehlada? Je li baka još uvijek mrtva?

JOSIP, tužno: Već petnaest godina, jadna ona.

JAKOV: Šteta. Divna žena.

Šute.

JAKOV: Večeras opet idem k... njoj.

JOSIP: Meli? Još uvijek odlaziš na satove klavira?

JAKOV, utišava ga: Pssst.

Jakov se zadovoljno osmjehuje. Podigne košulju i jaknu i pokazuje mu leđa.

JOSIP, s nevjericom: Dao si se bičevati?

JAKOV: Ne. Glupane. (Strasno.) To je od njezinih noktiju. Pošarala mi je čitava leđa. (Izvijsa se.) Peče kao vatra. Ali drago mi je. Skoro bih poželio da mi zauvijek ostanu ožiljci.

JOSIP: Pripazi se. Pući će jednog dana glas o tome.

JAKOV: Neka pukne. Baš me briga. I tako se svašta priča o meni.

JOSIP, dvosmisleno: Ali to nije istina, naravno.

JAKOV: Gluposti.

Zašute.

JOSIP, se mršti: Ne znam da li da danas idem u školu. (Zijeva.) Gladan sam, spava mi se. I hladno mi je. Majka je cijelu noć lupala po piscem stroju i nisam oka sklopio.

JAKOV: Što je pisala?

JOSIP: Tko zna. "Kako sam postala slavna." Bestseller, petsto stranica, uvezan u kuhinjsku krpu.

Stanka.

JAKOV: Mogli bismo u školu. Tata mi je rekao da je umro neki dečko. Svi pričaju samo o njemu. Ne znaš ništa o tome?

JOSIP: A, zato zastava. Što ne veliš. Tko je umro?

JAKOV: Ne znam. Neki dečko. Neće biti nastave. Nagada se da će biti samo komemoracija u predvorju.

JOSIP: Onda idem. Od čega je umro?

JAKOV: Od ospica.

JOSIP: Ospica? (Gleda ga s nevjericom.) Samo tako?

JAKOV: Da. Tako sam čuo.

JOSIP: Čudno. Koliko je star?

JAKOV: Sedamnaest godina, kažu - bio.

JOSIP: Stvarno čudno.

JAKOV: Dobio ih je od mlađe sestre.

JOSIP, zamišljeno: Dogada se.

JAKOV: Nisam siguran.

JOSIP: Ili je to ili skrivaju nešto ružnije.

JAKOV: Misliš da se... (Prislanja prst na čelo.)

Josip sliježe ramenima. Nailaze djevojke i sjedaju na susjednu klupu. To su KLARA, SUZANA i MALA PIVA.

MALA PIVA: Čudim se zašto je Josip stalno s onim idiotom.

KLARA: S kim?

MALA PIVA: Domarevim sinom.

KLARA: Valjda su prijatelji.

Tišina.

SUZANA: Tko zna što se dogada?

MALA PIVA: O čemu ti pričaš?

SUZANA: O ovom koji je umro.

MALA PIVA: Da. Stvarno. Je li ga itko znao?

Cure sliježu ramenima, vrte glavama. Šute.

KLARA: A što mu je bilo?

SUZANA: Kažu - samo dan ranije je bilo sve u redu. Onda temperatura, bunilo. Svrab po čitavom tijelu. Prva mu je izbila nasred čela. Crvena, okrugla, lijepa, kao biljeg neke indijske djevojke.

KLARA: Ospice, strašno. Kako se to moglo dogoditi...

Prilazi im Josip.

JOSIP: Cure bok, (Prima za ramena Malu Pivu.) Mala Pivo, daj mi da te preskočim.

MALA PIVA, otme se: Nećeš, bogme!

Otimaju se.

SUZANA: Jesi li ga znao?

JOSIP: Nisam.

SUZANA: Idemo u školu? Bit će komemoracija.

Josip zaobilazi klupu i dolazi do Klare. Nježno je gleda. Klara obori pogled.

MALA PIVA: Pa, idemo. Bit će zabavno.

Odlaze. Josip Klaru diskretno prima za ruku i zadržava je.

JOSIP, šapće: Klara, ostani malo ovdje.
 KLARA: Neću.
On nevoljko ispusti njezinu ruku. Klara se blago smješka.
 KLARA, iznenada, bijesno: Zašto me konačno ne ostaviš na miru?
 JOSIP: Ne mogu. To je jače od mené.
 KLARA: Tko si ti, uopće?
 JOSIP, unosi joj se u lice: Ti ne znaš? Ja znam sve o tebi.
 KLARA: Ti ne znaš ništa.
 JOSIP: Ni ti o meni.
 Šute.
 JOSIP, iznenada, strasno: Klara... Zar ti to ne osjećaš? Ja ne mogu više. Učinimo nešto. Bilo što.
 KLARA: Imaš neku ideju?
 JOSIP: Pobjegnimo odavde. Pobjegnimo negdje i budimo zajedno. Onda? Pobjimo roditelje, uzmimo im novac i pobjegnimo. (Vedro.) Ha? Što kažeš na to?
 KLARA: Zanimljivo... Moje ili tvoje?
 JOSIP, kratko razmisli: Tvoje.
Josip se smije. Onda se uozbilji i nagne se prema njoj da je poljubi. Ona se izmakne i odšeta nekoliko koraka.
 KLARA: Jesi li ti imao ospice?
 JOSIP: Ne znam točno. Ako hoćeš, pitat ću pa ću ti reći sutra.
 KLARA: Ja nisam imala. Jadni dečko.
 JOSIP: A zanima te?
 KLARA: Što?
 JOSIP: Pa jesam li imao ospice.
 KLARA: Ah, to. Ne previše.
 KLARA: A onaj tvoj, je li otišao staviti crnu zastavu na školu?
 JOSIP: Nije. Ni ti ga baš ne podnosiš, je li?
 KLARA: Tko kaže da ga ne podnosim?
 JOSIP: Tako izgleda.
 KLARA: To nije istina. Ali... Kruže priče.
 JOSIP: Kakve priče?
 KLARA, odmahuje rukom: Nije važno.
 JOSIP: Ne, reci. Kakve to priče kruže?
 KLARA: O domaru i njegovoj ženi, naprimjer. O tome kako je Jakov dobio malog brata. To svi znaju.
 JOSIP: Što svi znaju?
 KLARA: Ne da mi se više pričati o tome.
Josip se smrkne.
 KLARA, oprezno mu približi: Oprosti. Možda sam ipak pretjerala.
 JOSIP: Bojim se da ipak jesi. Bez obzira što je bilo, on zato nije kriv. Koga se to tiče? On ima malog brata i na kraju to je ipak lijepo.
 KLARA, smije se od sveg srca: Baš si sladak tako naivan.
Josip stane pred Klaru. Ozbiljno je gleda. Klara se uozbilji.
 KLARA: Ljutiš se? Nisam ti htjela uvrijediti prijatelja.
 JOSIP: Dobro. Prestanimo s tim. Zaboravimo sve.
 KLARA: Slažem se.
 Gledaju se.
 JOSIP, tiho: Mogu li te nešto zamoliti?
 KLARA: Što?
 JOSIP: Nešto. Želim biti siguran da nećeš odbiti. Onda, mogu li te zamoliti?
 KLARA, razmišlja: Možeš. Ako je jednostavno i ako ne traje dugo.
 Stanka.
 KLARA: Pa zamoli.
 JOSIP: Sklopi oči.
 KLARA: Zašto?
 JOSIP: Molim te. Samo na trenutak. Ispuni mi tu želju.
 KLARA: Ali...
 JOSIP: Sklopi oči. Samo to.
 Gleda ga s nepovjerenjem.
 KLARA: Dobro. Ali obećaj da nećeš učiniti ništa ružno.
 JOSIP: Neću.
Klara sklopi oči. Josip je nježno poljubi. Klara ga odgurne.
 KLARA: Kako... Kako smiješ...
 JOSIP: Oprosti. To je bilo sve. Sad idem. Neću ti više nikad smetati. (Krene.)

KLARA, ljutito: Baš si gad!
 JOSIP, tiho: Nisam. Znaš da te volim.
 Stanka.
 KLARA, se ukoči, hvata dah: Josipe...
 JOSIP: Što ti je?
 KLARA, pocrveni: Oprosti zbog... ružnih riječi.
 JOSIP, je zagrlji: Opraštam.
 KLARA, izmiče: Pusti me, molim te. Znaš da to nije tako jednostavno.
 JOSIP: Kako nije, Klara?
 KLARA: Zašto to ranije nisi učinio? Ili me, jednostavno, ostavio na miru. Zašto si me toliko mučio?
 JOSIP: Nisam mogao. Bojao sam se.
Klara se izvuče. Odlazi.
 JOSIP: Klara!
 KLARA: Sad me stvarno ostavi na miru. Moram se srediti i moram nešto riješiti.
 JOSIP, viče za njom: Kad ću te vidjeti?!
 KLARA: Poslije. Sad idem u školu.
 JOSIP: Čekaj. Idem i ja.

3.

Pred školom. Suzana i Mala Piva dolaze. Jakov postavlja zastavu na pročelje. IVICA, veliki i jaki momak, sjedi na zidiću pred školom i promatra Jakova. Kad ga ugleda, Mala Piva se ozari i smjesta mu pride.

MALA PIVA, ozareno, zaljubljeno: Bok. Kako si?
 IVICA: Gledam što ovaj kretjen radi.
 MALA PIVA, se zamisli: Misliš li ti da je ono stvarno istina?
 IVICA: A što bi drugo bilo? Dokaz je tu. Malen je i kmeči.
 MALA PIVA: Da. Ali to može biti bilo tko.
 IVICA: Ma nemoj. Baš si mi pametna. Doktori su dokazali. Tu nema greške. Medicina je danas daleko otišla. Ali što ja to tebi pričam, ti pojma nemaš. (Povuče dim.) Gledaj. Ona je ostala trudna. Mužu to nije bilo jasno. Zna se da je sterilan još od pada sa skele kad su farbali školu. On se brani, kaže - nije istina. Nije bilo preljuba. Da on ne može, to se zna. A isto se tako dobro zna tko u toj kući drka u kadi. Onda se jedan dan žena ode okupati, ali na svoju nesreću ne ispere dobro kadu jer je kratkovidna i dogodi se tragedija. I što domar radi, odvodi je na dokazivanje oćinstva. Provjeravaju gene - a kad tamo isti. Tko će kome neg svoj svome. Tako je on sad otac svom bratu, muž majci i pomagač ocu.
 MALA PIVA: Zašto onda nije išla pobaciti?
 IVICA: Pa znaš da su vatreni katolici.
 MALA PIVA: Užas...
 IVICA: Da. Je li ti sad jasno? Znanost ima odgovor na sve.
Zamišljeni šute.
 MALA PIVA: Ideš li u školu?
 IVICA: Kasnije. Baš razmišljam o nekim stvarima...
 MALA PIVA: Dodi. Umro je neki dečko. Bit će zabavno.

4.

Prostorija u školi. Za klavirom sjedi PROFESOR. Četrdeset i nešto mu je godina, u crnom je odijelu, naslonio je glavu na poklopac klavira i plače.

PROFESOR, jeca, govori kroz suze: Život - to je nešto divno! To je divno! Svetlost. Boje. Božji dah u neživoj stvari. Život u tisućama oblika, u tisućama tisuća. Život koji se uvijek nanovo stvara... Naša djeca... Djeca... (Podiže glavu, briše lice, smiruje se.) Tako volim djecu. Ja i moja žena ih još uvijek nemamo, ali bit će ih, ako Bog pomogne. (Oči mu zaiskre.) Bit će! Ona je mlada i zdrava... (Vadi sliku iz novčanika.) Ovo je moja žena. Tako je lijepa. (Ljubi sliku i sprema je.) A ovo je - (Vadi sljedeće.) kalendar! (Šmrca.) Kalendar s njezinim plodnim danima. (Zbraja.) Za sedamnaest dana ponovno ćemo pokušati. I ako Bog da... (Prekrsti se. Sprema

kalendar. Grize usnu. Tih.) Možda je krivnja u meni...? Ali ipak... (Razmišlja.) To nije moguće. Moja želja je silna i moj život, čitav moj život traži taj smisao. Misterij stvaranja bez kojeg je život prazan. (Zaneseno.) Ja volim stvarati. Tijelom, rukama... (Gleda u svoje ruke.) Evo, ja naprimjer, gradim strojeve, male jednostavne strojeve. Kad ih napravim, onda ih pokrenem. Nema veće radosti nego stvarati. To znači slaviti djelo Božje. Oponašati ga. Vještih sam ruku, možda zato što godinama sviram klavir. (Zasvira na klaviru. Zanesen je, u transu maše glavom. Izenada prekine, kao u šoku.) Ali jedan život je prekinut. Nepravедno, brzo, kao melodija koja je iznenada zastala i prekinula se, odjednom, bez smisla i obašnjenja, na slučajnoj noti... (Spušta poklopac klavira. Mračno.) Umrlo je dijete.

Ulaze učenici: Mala Piva, Suzana, Josip, Klara. Tišina. Profesor ustaje od klavira i sa svakim od njih se rukuje. Oni se pogledavaju, nelagodno im je.

PROFESOR: Sjednite, draga djeco. (Uzdahne, mračno.) Imam najnovije vijesti. Djeco, idemo. Pitali su njegove roditelje. Neće biti imene glazbe. Žele da mu na sprovodu pjeva školski zbor. Prigoda je tužna, ali je to velika čast. Naš prvi javni nastup. Ovo je naše vatreno krštenje! Malo je vremena, a puno posla. Imamo samo dva dana. Moramo se pokazati. Pokojnik, jadni dječak, to je zaslužio. Bog će to znati cijeniti. Učinite milost njemu i srcima tužnih roditelja. (Duboko uzdahne.) Budimo svi ozbiljni. Teški dani idu. (Mračno, više za sebe.) Bojim se da to nisu samo ospice. To nisu ospice...

Profesor ih raspoređuje. Oni se nevoljko premještaju. Josip i Klara stoje jedno od drugoga.

PROFESOR, drekne: Vas dvoje! Što ste se tako natisnuli?! Ti, prijedi u muške glasove!

Josip se premjesti. Profesor zamahne rukama, dirigira. Oni jezivo zavijaju.

PROFESOR: Dosta, dosta. Ovo je grozno. Idemo ispočetka.

Tek da će ponovo zapjevati, kad se vrata naglo otvore i u prostoriju bane Ivica. Profesor ga prostrijeli pogledom.

PROFESOR: O, stigao si.

IVICA: Jesam.

PROFESOR, drekne: Kako to ulaziš?! Bez kucanja!

IVICA, zbunjeno se češe po glavi: Oprostite, gospodine... Sad ću ja... (Pokuca po vratima s unutarne strane.) Slobodno?

Profesor kipi od bijesa. Ostali se smiju.

PROFESOR: Jesi li ti možda odlučio ove godine završiti ovu školu?

IVICA, skrušeno: Jesam, gospodine. Ozbiljno sam prionuo na posao.

PROFESOR: Pa i vrijeme je nakon što si već pet puta padao.

IVICA: Samo tri puta, gospodine, i nikad dvaput isti razred.

PROFESOR: Ma nemoj. (Mračno.) Nećeš ti završiti ovu školu dok sam ja živ, boga mi. Bit ćeš ti ovdje, pa makar te ja morao gledati do penzije.

IVICA: Ali...

PROFESOR: Ništa - ali! Došao si na pjevanje?

IVICA, zbunjeno: Pjevanje? Ne... Ja... Došao sam zapravo...

Ivica se okrene i jurne prema vratima, ali ga profesor dogradi za kragnu i povuče nazad.

5.

MAJKA piše na pisaćem stroju. U šlafroku je, s viklerima u kosi i cigaretom u ustima. Glas joj je hrapav od cigareta. Ulazi OTAC. Krupan čovjek u bijeloj košulji krvavih manžeta, sporo sušti u papučama, proteže se, umorno zijeva.

OTAC: Što to radiš, Milko?

MAJKA: Prepisujem pismo. Vidiš.

OTAC: Cijelu noć i cijeli dan? Pa kakvo je to pismo?

MAJKA: Važno pismo, Čiro, ne prekidaj me.

OTAC: Dobro, dobro.

Sjeda postrance, pali cigaretu i gleda je. Majka sporo i nespretno, ali zato vrlo energično lupa po stroju.

OTAC: Ja sam gladan.

MAJKA: Na mene ne računaj. Danas, a bogme ni sljedeća tri dana, barem. Imaš frižider, snadi se.

Otac lijeno ustaje, odlazi do frižidera i vadi pivo. Sjeda i otvara pivo o rub

stola udarivši rukom. Majka se strese od udarca. Vadi papir iz stroja i gužva ga.

MAJKA, živčano: Evo ti ga sad. Budalo. Pogriješila sam. Kad pogriješim, moram ispočetka. Ne smije biti pogreške.

OTAC, otpija pivo: Zašto?

MAJKA, okreće se prema njemu: S ovom stvari nije se za igrati. Je l' ti mene razumiješ? Želiš li ti nama dobro ili ne? (Uvlači novi papir.) Sad moram ispočetka. Ne smije biti pogreške. Je l' ti jasno?

OTAC, shvativši ozbiljnost situacije: A, tako.

MAJKA, uvlači novi papir: Ccc, nekad me stvarno čudiš.

Majka započinje iz početka.

OTAC: A moraš li, baš?

MAJKA: Moram li?! Ti pitaš moram li?! (Prekrsti se.) Pa ne moram. Mogu sad ustati i otići. Može nam se dogoditi da sutra svi pomremo. Samo to, ništa više, ništa manje.

OTAC: To piše u pismu?

MAJKA: Da. (Smiruje se.) Ali gledaj to i s druge strane - (Pali cigaretu.) mogu iz toga izaći i dobre stvari. Možda nam bolje krene, možda neko umre i nešto nam ostavi - dobro znaš kolika je tvoja familija - a možda čak i Josip završi školu. A ako se i ništa ne dogodi, već se dobro dogodilo jer se zlo nije dogodilo.

OTAC, klima glavom: Kad je stiglo?

MAJKA: Jučer. Oprala sam kosu, stavila viklere i otišla vidjeti ima li pošte.

Nadem pismo. Pročitam ga i skamenim se. Stiglo je nama nepotpisano i mora se prepisati i poslati dalje. Isto nepotpisano. I nema fotokopiranja i tih stvari, to ovaj put ne pali. U dvjesto primjeraka, na dvjesto adresa.

OTAC, prenerazi se: Dvjesto puta, bog te...!

MAJKA: Da. I ne psuj boga. (Zastane i pogleda ga.) Reci mi, a gdje si ti noćas do tri sata? Gdje si to zaglibio?

OTAC: Iskreno - popili smo. Kad smo zatvorili mesnicu, Marko nije dao nikome da ode. Čitavu je večer častio. Sin mu je upisao pilotsku školu. Lud je od sreće. Nikome nije dozvolio da ista plati.

MAJKA: Da, da, znam, bio si naliven kao majka.

OTAC, čudi se: Stvarno? Nemoguće.

MAJKA, prezirivo: I kažeš njegov sin upisao za pilota? Možeš mislit! Dobro je to Marka koštalo.

OTAC, filozofski: Tko zna?

MAJKA, ljutito: Znam ja. Koštalo je to novaca i polovica. (Upire prstom mužu u grudi.) Samo pazi da to ne bi bile polovice iz tvoje polovice.

OTAC: Dobro, dobro, ne ljuti se. Nema poštenijeg partnera od Marka, vjeruj mi. On iz naše mesnice ni čvarke ne bi odnio. Tako se ne radi ozbiljan posao. Nego, reci ti meni, mogu li ti ja kako pomoći?

MAJKA: Možeš. Svojom šutnjom. Inače, ne možeš. Tko to započne, mora i završiti sam. Razmislila sam i preuzela tu odgovornost na sebe. U vas dvojicu se čovjek ne može pouzdati. Jutros ti nisam ništa htjela govoriti.

OTAC: Do kojeg si dogurala?

MAJKA: Do devetog.

OTAC: O, jedna moja. Hoćeš li da ti skuham kavu?

MAJKA: Skuhaj. Preda mnom je duga noć.

Otac ustaje i odlazi do štednjaka.

OTAC: Kakvu?

MAJKA: Jaču. Bez šećera.

Ulazi Josip. Veseo je.

JOSIP: Dobar dan, dragi moji roditelji. Kako ste?

MAJKA: Jesi se naspavao?

JOSIP: Malo. (Zagonetno se smješka.) San mi nije dolazio na oči.

Ljubi majku u čelo. Uzima ocu pivo iz ruke.

OTAC: Josipe, što si opet napravio?

JOSIP: Ništa.

OTAC: Zašto si onda pristojan? Trebaš novaca?

JOSIP, skromno: Malo. Ako je ikako moguće...

OTAC, zabrinuto: Jesi li bolestan?

JOSIP: Nikad zdraviji.

OTAC: Ostavi moje pivo.

Vraća mu ga. Ide do frižidera. Uzima drugu bocu i otvara je udarcem o rub stola. Majka se strese, zaglave joj se tipke.

MAJKA, *ljutito*: Evo, opet sam pogriješila!
JOSIP: Što to pišeš?
MAJKA: Jedno jako važno pismo, za sve nas.
OTAC: Ostavi majku, ne smetaj joj. Mora ga prepisati još sto devedeset puta.
MAJKA: Sto devedeset i jedan put, zahvaljujući vama.
JOSIP: Pisma s prokletstvima. A, tako. Zbog toga ja noćas nisam oka sklopio.
Time se baviš.
MAJKA: Šuti. Ti o tome ništa ne znaš.
JOSIP: I? Hoćeš li odgoditi smak svijeta?
OTAC: Ne petljaj se u stvari koje ne razumiješ.
JOSIP: Ne petljam se. Neću vam više smetati. (*Staje pred oca s ispruženim dlanom.*) Idem.
Otac se mršti. Daje mu novac. Josip im pošalje poljubac rukom i izlazi. Zastaje.
JOSIP: E, da. Jesam li ja imao ospice?
MAJKA: Nisi. Zašto pitaš?
JOSIP: Ništa. Samo tako.

6.

Park. Pada mrak. Josip i Klara sjede na naslonu klupe i drže se za ruke.

JOSIP, *gleda u nju, zaneseno*: Tako si lijepa. (*Miluje je po licu.*) Oči su ti lijepo.
Lice ti je lijepo. Kosa. (*Miluje je po kosi. Privuče joj glavu.*) Usta su ti lijepa.
(*Ljubi je u usta.*) I ovaj mali ožiljak na usnici. (*Nježno ga dotakne prstom.*)
I on je lijep.
KLARA, *uzdahne*: Ne. On nije lijep.
JOSIP: Zašto? Otkud ti?
KLARA: Ne bih sad o tome.
JOSIP: Pala si?
KLARA: Nisam.
JOSIP: Nego?
KLARA: Rekla sam ti da ne bih o tome.
JOSIP: Dobro. Oprosti.
KLARA, *zamišljeno*: Ivica me je jednom udario. Pukla mi je usnica i čitavo mi je lice oblila krv.
JOSIP: On te je udario?
KLARA: Da.
JOSIP: Zašto?
KLARA: Posvadili smo se jednom kad smo pisali test iz matematike. Nisam mu dala da prepisuje, jer ga nikad nisam podnosila. Poslije me je udario, na hodniku.
JOSIP: Išla si s njim u razred?
KLARA: Prošle godine. A onda je... posrnuo.
JOSIP: Vidi ti njega... Ivica. Ali platit će on to.
KLARA: Nema veze. To je zaboravljeno.
JOSIP: Sad više nije.
KLARA: Ne miješaj se u to. On je pseto.
JOSIP: Vidjet ćemo. Kad-tad.
Josip postaje neraspoložen. Klara se pak osvrće, duboko diše i zaneseno gleda oko sebe.
KLARA: Pala je kiša. Zrak je svjež i čist. (*Briše rukom haljinu.*) Strašno ću se uprljati. (*Osvrće se, duboko udiše.*) Tko zna što je iza onog grmlja. Park je sasvim zarastao. Mmm. (*Proteže se, sanjarski.*) Često razmišljam o ovom mjestu. Krije razne opasnosti, izazove. Tajne. Pravi svijet tajni. Od toga se malo ježim. Sjećaš li se kad su tamo dolje pronašli ženu?
JOSIP: Da. Kažu da je dva mjeseca tamo ležala. Čudi me da je nisu pronašli ranije. Muž je prijavio.
KLARA: Muž ju je i ubio. Bila je zima, sjećaš se? Našli su je tek kad se otopio snijeg. Pas ju je nanjušio.
JOSIP, *mršti se*: Da. Fuj. Pas ju je skoro rastrgao.
KLARA, *sablažnjeno*: Ne, što pričaš? Nije istina. Našla ju je kujica Sibila. To je lijep pas, znam vlasnicu. Dobra gospođa.
JOSIP: Lijep, baš. Zato joj je pojeo šaku.
KLARA: Svejedno. Lijepo je ovdje. Samo sad otkad imamo manijaka u parku...
JOSIP: Ti vjeruješ u te priče?

KLARA: Presreo je Malu Pivu i raskrilo baloner. Bježala je sve dok nije dotrčala do nekog auta. Onda se srušila.
JOSIP: Glupost. Napila se.
KLARA: Nisam sigurna. Zanimemila je. Tri dana nije ni riječ progovorila.
JOSIP: Da. Ali zato jer ju je udario auto.
KLARA, *ne sluša ga, povjerljivo*: A znaš što je najbolje? (*Šapće.*) Pazi sad, priča se da je to zapravo naš dobri profesor pjevanja. Mala Piva ne zna, ostala je kao prikovana, jer nije mogla podignuti pogled, pa mu tako nije vidjela lice.
JOSIP: To je tek priča!
KLARA: Ne znam...
Šute.
KLARA: Čuješ? Šušti lišće.
Nailazi stara ŽENA u crnini sa štapom u jednoj i košarom u drugoj ruci. Izgleda kao prosjakinja. U zadnji čas je ugledaju pa se prestraše.
ŽENA: Dobra večer, djeco. Mogu li vas zamoliti za jednu cigaretu?
JOSIP, *daje joj*: Izvolite.
ŽENA, *uzima i stavlja je u usta*: Možda još jednu?
JOSIP: Uzmite.
ŽENA, *je uzima i baca pod krpu kojom je prekrivena košara*: Hvala vam, baš ste zlatni.
Josip joj pali cigaretu.
ŽENA: Što radite ovdje?
JOSIP, *zbunjeno*: Sjedimo.
ŽENA: Samo sjedite?
JOSIP: Samo sjedimo.
Bolno uzdahne. Gleda u jedno pa u drugo.
ŽENA: Jeste li vidjeli mog unuka?
KLARA: Koga?
ŽENA: Mog unuka.
KLARA: Sad nije nitko prošao.
JOSIP: Ne znamo.
Žena posrne i osloni se rukom na klupu.
JOSIP: Što vam je?
ŽENA: Jurim svog malog unuka cijeli dan. Živ je, brz je, stalno je korak ispred mene. Brzo trči i stalno mi bježi. Jeste li ga možda vidjeli?
JOSIP: Kako izgleda?
ŽENA, *teško dišući*: Umorila sam se. Uh. Ovako. Malen je, crn, neposlušan. Tako je strašno malen da se bojim da se danas stvarno negdje izgubio u svijetu. Nosi u ruci igračku.
KLARA: Kakvu igračku?
ŽENA, *oči joj zaiskre, oštro*: Strašnu igračku, koja nije za njega. (*Zajeca, nježno.*) Mali, žuti, plastični kamion. On se boji da ću mu ga ja uzeti i izgaziti nogama.
KLARA: A nećete?
ŽENA, *kratko razmsli, smireno*: To ćemo još vidjeti. Ako me razljuti...
Pogleda u košaru. Josip i Klara se naginju pokušavajući vidjeti što je unutra.
ŽENA, *zaurla*: Što gledate unutra?!
KLARA: Ništa... Nismo htjeli, oprostite...
ŽENA, *smireno i umorno*: Ljuta sam na njega, znate, jako me umara. Brzo trči i stalno mi bježi. Boji me se, ali na kraju ga uvijek sustignem i uhvatim. (*Malaksalo.*) Ja se toliko brinem za njega. Volim ga, želim samo da mi se vrati. Neka se makar napije mlijeka, pojede tanjur juhe, najede pite od trešanja, palačinki... Znam da je gladan i žedan i da samo želi zaspiti u svome domu, kod svoje bake. (*Ponovno strogo.*) Ako ga vidite, samo mu recite da ću ga čekati pred crkvom, ali neka ne ulazi unutra. Nipošto! (*Zamahne štapom.*) I neka ne bježi, jer ne može mi se sakriti. I ne može pobjeći. (*Pogleda u košaru i vikne.*) Idemo! Doviđenja, djeco.
Odlazi. Josip zbunjeno gleda za njom.
JOSIP: Zašto je cigaretu bacila u košaru? Luđakinja...
KLARA: Hu. Dobro da je otišla. Idemo odavde. Postaje nelagodno.

7.

MELANIJA, oko trideset godina, crnka, dugokosa ljepotica, sjedi u naslonjaču. Na njoj je svileni ogrtač, puši i slaže karte.

MELANIJA: Dosadno mi je. Život je tako dosadan. Na površini. Ali... (Stavlja kartu.) Doći će. Malen i drag, s tako velikim libidom. (Podiže sljedeću.) Skini taj tužni izraz s lica, djevojko. Ne budi tužna. Strah te je? Obuzima te strah? Nemaš se čega bojati. Uvjeravam te. (Nježno.) Bolest. (Mazno se proteže.) Sve će biti dobro. Ako se i razboliš, razboljet ćeš se od lijepe bolesti. Ako ćeš biti ranjena, bit će to ljubavna strijela. (Skuplja karte.) Promiješat ću još samo jednom. Više od toga ne smijem jer kad se karte previše promiješaju, pomiješat će se i sile koje njima upravljaju. (Slaze ponovno karte.) Mala bolest, sasvim mala, neka vrsta slabosti, naoko bezopasna. Počinje laganim rumenilom, treperenjem ruku, neobjašnjivim osjećajem blaženstva. I u početku je lijepo. Sasvim je ugodno. Onda koža zabridi i čitavo se tijelo počne tresti, gorjeti u najstrašnijoj vatri. Blaženstvo se pretvara u užitak. Tijelo je izmučeno, gladno, osjeća kako nestaje, propada, putuje kroz zemljine slojeve, kroz tvari, kroz vatru. Putuje kroz vrijeme i zna, uvijek je bilo isto. (Proteže se, sneno.) Doći će. (Uzdiše.) Bolest narasta. Odjednom ga presijeca bol i tijelo se zgrči i srce zakuca jako i burno, kao da će se prekinuti. (Mrmlja.) Svijeca gori. Mali crni paž stavlja sve na posljednju kartu i još nešto pokušava kod kraljice. Svijeca još malo gori, a onda se gasi. Umire otrovan strijelom. (Stavlja posljednju kartu.) I ta bolest, velika, konačna, na kraju obuzima srce i ono još malo kuca i onda utihne. Izjednačavanje. (Otpije dug gutljaj.) Tako sam slaba. Zvono na vratima. Ustaje i odlazi otvoriti. Uvodi u sobu Jakova. On iza leđa skriva veliki buket.

JAKOV, oprezno: Meli? Sama?

MELANIJA: Potpuno. Udi.

JAKOV: Neće se pojaviti?

MELANIJA: Neće, ne boj se. (Zastane.) Bojiš ga se?

JAKOV, smješka se: Ne. Zašto? Ja se nikog ne bojim.

MELANIJA, koketno: Možda bi trebao. Sigurno, da te vidi, ne bi bio sretan.

JAKOV: Iskreno, nisam baš ravnodušan.

MELANIJA: I nemoj biti. Ali on od danas nema ni trenutka vremena. Bez straha, zasad.

JAKOV: Kad sam s tobom, strah me ne zanima.

MELANIJA: To je razuman strah. A ti si razuman dečko.

JAKOV, vadi buket iza leđa: Mislila sam da ipak nisam, Meli.

Smješka se. Ona zadivljeno pogleda u buket. Strasno ga ljubi.

MELANIJA, šapće: Jakove... Dragi... To je divno... Kakvo cvijeće! Kakav ogroman buket!

Melanija uzima buket. Jakov skida jaknu i osvrće se po sobi. Pogleda na stol.

JAKOV, sjeda: Gledala si karte?

MELANIJA, sjeda do njega: Jesam.

JAKOV: I što si vidjela?

MELANIJA, podrugljivo: Da ćeš doći.

JAKOV, miluje je: I što si još vidjela?

MELANIJA: Veliku, sveopću ljubav. (Umorno se nasmije.) Mislila sam na tebe i čekala te.

JAKOV, strasno: Ostavi ga i budi sa mnom.

MELANIJA, malaksalo: Ah, kad bi to samo bilo moguće...

Jakov zamišljeno gleda u karte na stolu.

JAKOV, mračno: Sve je moguće. To je samo jedna mala, beznačajna prepreka...

(Trgne se. Vedro.) Ali zamisli. Noćas sam sanjao kako gledam sliku na zidu. Na njoj vidim samog sebe. Jako sam star. Prvo sam se prestrašio. Onda opazim kako u rukama držim tri predmeta. Pogledam bolje. To su zgrade. Jedna izgleda kao banka, druga kao tvornica, treća kao katedrala. Male su, kao igračke. Onda sam se počeo smijati i prestao sam se bojati. Postalo mi je lijepo. Što to znači? (Djetinjasto, molećivo.) Meli, pogledaj mi u karte, molim te. Reci mi, hoću li jednom biti bogat?

MELANIJA, okrene jednu kartu, kao kroz san: Zlato... Izmet na putu... Vidim jednu ženu.

JAKOV, ustreptalo: To si ti!

MELANIJA: Ne. To je tvoja majka, bojim se.

JAKOV, problijedi: Zašto se bojiš?

Stanka. Melanija ga odmjerava.

MELANIJA: To se tako kaže.

JAKOV, nestrpljivo: Dobro. I dalje?

MELANIJA: Put zavija... Pas... Spodoba s kopitom pruža ti vreću s novcem... Više ne vidim.

JAKOV: Znači bit će ipak bogat?

MELANIJA: Nećeš.

Tišina. Jakov je s čuđenjem gleda, a onda prasne u smijeh.

JAKOV, uštipne je: Rugaš se, Meli!

MELANIJA, cikne: Uh, balavče!

Ljube se. Jakov je miluje.

JAKOV, zadivljeno: Meli, ti si tako moćna žena.

MELANIJA: Nisam ja moćna. (Sanjarski, zaneseno.) Nebo je moćno. I zvijezde su moćne. I zemlja je moćna. I tvari i metali, i sile koje ispod zemlje ruju. (Koketno.) A moje su moći u mojoj slabosti.

JAKOV, ljubi je: Ljubavi...

MELANIJA: Prestani, divljače!

JAKOV, čupa joj odjeću: Meli, volim te...

MELANIJA, hihoće: Prestani... Ah! Jakove... Ti divljak s toljagom od cvijeća...

II. DIO

1.

Jutro. Park. Izmaglica. Dolazi Suzana.

SUZANA, zastane: Ništa ne razumijem. Ovo je šuma. Ona raste. Da. Ovo zaista više nije park, ovo je sad prava šuma, ona raste i uskoro će podivljati. (Širi nemoćno ruke.) Ne mogu više. Sve postaje nejasno. Htjela bih da ona raširi ruke i zagrli me. Želim da me uvuče unutra, u sebe, u svoje tajno bivanje. Ne želim ostati po strani, izvan događaja. (Sa zadovoljstvom.) Visoko crno drveće. Mmm. Želim da ispruži ruke. (Kao u transu.) Što je to? Ne znam, ali želim mu se pridružiti. (Staloženo.) Meli će mi večeras objasniti. Zvala sam je i rekla mi je da večeras dodem. Rekla je da će objasniti. Ne bojim se više smrti, možda je ona ipak lijepa. Meli će objasniti. Sve će objasniti. Meli je druge rase i ona zna sve odgovore. Nekoć je nosila naušnicu u nosu, ali danas za to nitko ne zna. Sve mi je jednom ispričala. Meli je tajna mulatkinja koju nitko ne prepoznaje. Prikriva se iza svoje svijetle svakodnevne puti i zato nitko ništa ne zna o njoj. Ja sam njezina prijateljica. U školi me zovu Suzi. Ali ja sam Suzana koja stoji pred šumom. Ona je moja gospoda. Ona je velika, ja sam mala. Ona je gospoda svih gospoda. Ja sam samo Suzana koja stoji pred šumom.

Suzana širi ruke. Pomicanje u grmlju ispred nje. Netko izlazi.

SUZANA: Tko je to?! Oh! Bože, slušao me je... Tko ste vi?!

Suzana užasnuto vrisne. Iz grmlja proviruje spodoba koja rastvori baloner.

2.

Škola. Jutro. Cvrkut ptica dopire kroz otvoreni prozor. Prostorija s klavirom. Profesor se osvrće po sobi koja je puna smeća. Energično se saginje i počinje živčano skupljati papire.

PROFESOR: Smeće, posvuda smeće. Što rade čistačice, te lijene, neuke kobile... (Skuplja.) Sendviči, ta djeca stalno jedu sendviče, ništa toplo i tekuće, ništa žlicom. Ubit će ih ta prehrana. (Saginje se.) Neka ih ubije! (Zlobno.) Neka! Svuda smeće, svinje prljave. Kakva je to samo glad, odvratna, neprobirljiva. Zvijeri nesvesne. Žive u neznanju, u prljavštini i sramoti i umrijet će ožderani. Neće ni znati što ih je snašlo. Josip ulazi sa sendvičem u ruci. Ne vidi profesora. Pojede zadnji zalogaj, zgužva papir i baci ga. Sjedne na klupu i zapali cigaretu. Profesor ga preneraženo gleda. Prišulja mu se s leđa.

PROFESOR: Što to radiš?

JOSIP, baca cigaretu: Oprostite.

PROFESOR: Što - oprostite? Dobro si se najeo?

JOSIP: Jesam. Hvala na (Podigne.) pitanju. Oprostite.

PROFESOR: Imam li ja tu što za oprostiti i može li se to uopće oprostiti? (Podiže cigaretu.) Ovo?

JOSIP: Svejedno oprostite, molim vas.
PROFESOR: Ti misliš da ja govorim o - (*Pokazuje.*) ovom? Ako to misliš, stvarno si jadan. Ne bih ti volio biti u koži. Da je stvar samo u ovom, ha. (*Podvikne.*) Ustaj!
JOSIP, *ustaje*: Meni je žao.
PROFESOR, *prezrivo*: Ma nemoj. Meni je sigurno više žao nego tebi. Što radiš ovdje?
JOSIP: Razmišljao sam.
PROFESOR: Ti si razmišljao? To je tako patetično. O čemu si ti razmišljao? (*S indignacijom.*) Ne, ne, ne želim uopće znati o čemu ti razmišljaš. Ne govori mi! (*Zaurla.*) Jasno?! Ništa mi ne govori!
JOSIP: Dobro. Neću vam govoriti.
PROFESOR, *kipi od bijesa*: Ti nećeš - što?! Ti meni nećeš odgovoriti ako te ja nešto pitam?!
JOSIP, *podize ruke kao da se predaje*: Sve ću vam odgovoriti.
PROFESOR, *gubi živce*: Što ti meni imaš za odgovoriti? To što misliš? To što radiš? To što značiš na svijetu dok sjediš ovako bezobrazno naslonjen, prazne glave, s cigaretom u zubima?! Je li?! (*Hvata ga za ovratnik.*) Što ti uopće radiš u životu? Nemaš? O, besmisleni stvore! Koga ti to prezireš, reci. Ti bezobzirni...
JOSIP: Nemam. Pustite me. Molim vas. Došao sam na pjevanje.
Profesor shvati da je izgubio kontrolu. Naglo se smiri, utiša. Ubrzano diše.
PROFESOR, *kao da se budi iz nekog strašnog sna*: Na pjevanje? Oprosti mi. Možda sam ja pretjerao. Ali razumio si me što sam ti želio reći. Došao si na pjevanje. Zbog dečka, ha? Bio ti je prijatelj? (*Malaksalo.*) Ja se još jednom ispričavam. Svima nam je teško zbog ovog dječaka. Eto, upravo dolazim od njegovih roditelja. Probdio sam noć s njima. Znam, znam sve, ništa ne govori, nikome od nas nije lako. (*Tronuto.*) I on je možda jedan dan sjedio ovdje kao ti. (*Blago. Umorno.*) A ti sad sjediš ovdje, ovako tužan, i razmišljaš o svom prijatelju koji nas je napustio...
JOSIP: Da, da...
PROFESOR: Pjevat ćeš u zboru, je l' da?
JOSIP: Pjevao bih.
PROFESOR: Ponovi za mnom: La-la-la, la, la!
JOSIP, *pjeva*: La-la-la, la, la!
PROFESOR: Glasnije! Hrabrije!
JOSIP, *dernja se*: La, la, la, la...!
PROFESOR: Odlično! Idemo! Prati me: (*Pjeva.*) "Kad si bila mala Mare, kad si bila mala Mare..."
JOSIP: "... volila si more..."
Grлено zapjevaju, skoro urlaju.
PROFESOR, *naglo prekida*: Dosta. Drugi glas.
JOSIP: Hvala vam, profesore.
PROFESOR: Meni ne zahvaljuj. Zahvali svom talentu. Imaš dara! (*Puši Josipovu cigaretu. Zamišljeno.*) Danas moramo zapeti. Znaš što nam je činiti? Stisnimo se. Obećaj mi. Ginimo ovih dana.
JOSIP: Obećavam.
PROFESOR, *klimne*: Takvog te volim. (*Odlučno, ali i dalje prijateljski.*) Pazi. Pamtim što si obećao. Nemoj misliti da ću ja zaboraviti. Ja ništa ne zaboravljam. Ja sve čujem, ja sve vidim. Ja imam tisuću očiju i sve su stalno otvorene.
Utrčavaju Klara i Mala Piva. Vrište. Profesor poskoči.
MALA PIVA: Profesore, brzo!
POVICI, *izvana*: Profesore, profesore!
PROFESOR: Što se dogodilo?!
Profesor izjuri kao mahnit. Mala Piva krene za njim. Gleda znatiželjno na hodnik. Josip prilazi Klari.
JOSIP, *zbunjeno*: Što se to zbiva?
KLARA, *grli ga*: Josipe, Josipe, tako se bojim! (*Baci mu se u naručje.*) Bojim se, molim te, budi sa mnom.
JOSIP, *gleda u Klaru, pa prema vratima*: Ne znam, ali počinjem vjerovati u ono što si jučer rekla. On je lud.
KLARA: Ovo je ozbiljno! Stisni me, molim te, snažno me zagri!
JOSIP: Klara! Što ti je?!
KLARA: Ne pitaj ništa! Dodi poslijepodne k meni, sama sam kod kuće. (*Ljubi ga.*) Budi sa mnom, ne odvajaj se od mene!

Zagrlje se i strasno se ljube. Mala Piva, koja ih je slušala, tiho zazviždi. Josip se trgne. Ugledaju je.

KLARA, *zbunjeno*: Što si htjela?

MALA PIVA, *zatečena je*: Ovaj... Ne, ne. Ništa. Htjela sam vam nešto reći...

JOSIP: Što si nam htjela reći?

MALA PIVA, *smješka se*: Ništa. Pojavio se... Pa je profesor... Ma nije važno, oprostite.
Odlazi zviždukajući.

3.

Pred školom. U sredini grupice nalazi se IVICA. Gestikulira, pokazuje ozlijedenu ruku.

IVICA, *zadighano*: Ovo je rana. Moja rana. Pogledajte dobro, možda više nećete imati prilike. Posjekao me je kišobranom. Ako je na njemu bio otrov, najbolje da se odmah oprostimo. Ne znam, sad će me pregledati doktor. Nadam se da to ipak nije bio onaj bugarski kišobran. s otrovnom kuglicom na vrhu. Ali i profesor sumnja. I on je ranjen.

MALA PIVA, *stavlja ruku pred usta*: Što je to bugarski kišobran, ajme meni?!

IVICA: To je specijalno špijunsko oružje, za ubijanje najopasnijih protivnika.

Ozljeda je gotovo neprimjetna, a umire se sporo, u najgorim mukama.

MALA PIVA: Što se dogodilo?

IVICA: Bio sam bio u grupi koja ga je gonila. Prvo smo se okupili, pa polako, da on ništa ne posumnja. On polako iz parka. Okreće se, pa potrči. I mi potrčimo. Naprijed je trčao profesor. On mu je bio za petama. Onda ja, a svi ostali za nama. Mi svi s letvama, profesor iz tjelesnog s nožem i jedna konobarica s lovačkim karabinom koja je iz kafića preko puta izletjela na cestu kad je shvatila što se događa.

MALA PIVA, *gleda ga zadivljeno*: Jeste li ga uhvatili?

IVICA: Ne. Izmaknuo nam je za dlaku. Profesor mu se već približio i skočio poput pantere. Obojica su se splela i pala. Ovaj ga tada rani kišobranom, na mene zamahne i posjeće me. Mi smo tada stali da si pomognemo, a on je odmaglio.

MALA PIVA: Pobjegao!

IVICA: Ali nema straha, svi smo ga vidjeli. Sad je gotov. Policija već izrađuje foto-robotu.

MALA PIVA: A gdje je profesor?

IVICA: Vani je. Kod ravnatelja. Previjaju ga i daje izjavu policiji. (*Ponosno.*) Svi ćemo dati izjavu policiji. Idem. Ja sam sljedeći na redu.
Krene. Mala Piva za njim.

MALA PIVA: Što ćeš sad?

IVICA: Liječnik će me pregledati. Onda ću dati izjavu. Trebaju me. Ovog trena sam to rekao, zar nisi slušala?

MALA PIVA, *klima glavom*: Slušala sam, kako ne.

IVICA: Gdje je Klara? Da se barem oprostim s njom.

MALA PIVA: Ivice, što to pričaš?!

IVICA, *gleda svoju ruku*: Rana je mala, ali je možda otrovana. Nadajmo se najboljem. Jesi li vidjela Klaru?

MALA PIVA: Zanima te gdje je Klara? Jesi li baš siguran da želiš znati?

IVICA, *zastane*: O čemu ti pričaš?

MALA PIVA, *prima ga ispod ruke*: Reći ću ti. Idemo.

4.

Klarina soba. Klara je odjevena u kratku haljinu. Sjedi pred ogledalom i uređuje se. Bosa je.

KLARA, *zadovoljno*: Mmm... Koliko još? Ne mogu više izdržati. Koliko, koliko... (*Stavlja ruž.*) Smiri se! Smiri se! Sad će doći. Ovako je dobro. Ti si hladna. Ne razmišljaš previše o njemu, ne da ti se, spava ti se. Najradje bi otišla na spavanje koliko te to sve skupa ne zanima. (*Zijeva.*) Tako. Spava mi se, meni se spava.

Baca se na krevet, ali brzo ustaje. Zavodljivo šeta po sobi.

KLARA: Tako. Hodaš i zavodiš. (*Ogleda se.*) Da. Tako. Njiši bokovima dok hodaš.

Ne. Stupam kao koza. *(Ljutito.)* Glupa kokoš. *(Sjeda.)* Ovako je bolje. Kad dode, samo ću sjediti prekrivenih nogu... *(Prekriži noge.)* Pušiti i ovako... *(Ispruža ruke.)* Ispružati ruke. I povremeno prebacivati nogu s noge. *(Prebacuje noge.)* Uh! *(Zaprepašteno.)* Moram nešto piti. Brzo, čašu. *(Trči po sobi, traži.)* Moram nešto piti! Što?! Votku! Votku! Votku! *Zvono na vratima. Klara nervozno baca šminku. Briše maramicom lice.*

KLARA: Brzo, brzo! *(Viče.)* Evo me! *(Izlazi.)* Josipe!

U sobu ulazi Ivica. Za njim Klara širom otvorenih usta. Ivica ima zamotanu ruku.

KLARA, *zapanjeno*: Što radiš ovdje? Tko ti je dopustio da dođeš?!

IVICA: Ti. Otvorila si mi vrata.

KLARA: Ja? Tebi? Što? Dosta mi te je. Gubi se. Sve sam ti rekla. Ne želim te više vidjeti.

IVICA, *podigne svoju zamotanu ruku, tužno*: Znam da me više ne voliš. Ne želim ti smetati.

KLARA: Ne prenavljaj se. Nisam te nikad ni voljela. Ti si gad.

IVICA: Gad? Možda. Ali gad koji te voli. *(Podigne zamotanu ruku. Mračno.)* Ovo je moja kazna.

KLARA: Izlazi van!

IVICA, *sjeda*: Znam da bi mi sve oprostila kad bi znala što osjećam.

KLARA: Ti nešto osjećaš? To je novost!

IVICA, *prenemaže se*: Možda ću umrijeti, možda ipak neću. Ne želim se prenemagati. Ako umrem, bit će to od tebe, ne od trovanja krvi.

KLARA, *prezrivo*: Hajde, pričaj, što je s tom rukom, koju guraš u prvi plan.

IVICA: Ništa. Hvatali smo manijaka. I on me je ranio. Ne radi se o tome. Došao sam da razgovaramo.

KLARA: Od toga ništa. Nemamo o čemu razgovarati. To nije moguće.

IVICA, *mračno*: Sve je moguće. Vidiš i sama. Ovo je moja ruka. Sutra će možda poplaviti i istrunuti. I otpasti. I nema je više. Ništa danas nije nemoguće.

Klara se nagne nad njega. Zagleda se u njegovu ruku.

KLARA: Pričaš gluposti.

IVICA: Da. Tako je.

Kad mu se približi, Ivica je sruši i ljubi je. Ona se otima. Grize ga.

IVICA: Grizi, grizi. Nema brige, danas sam primio tetanus. *(Bore se. Dere se.)* Ti si mene ostavila. Kako to misliš?! Mene se ne ostavlja!

Zvono na vratima. Oni se razdvoje.

KLARA, *očajno*: Moraš odmah otići!

IVICA: Zašto? Zbog onog koji je pred vratima?

KLARA: Moraš!

Ponovno zvono. Klara je unezvjerena.

IVICA: Idi i otvori mu. Znam tko je pred vratima.

KLARA, *drhti*.

IVICA, *staloženo*: Dobro. Ponašat ću se kako ti želiš. Ja nisam pokvaren. A sad lijepo idi i otvori mu vrata.

KLARA: Ivice, molim te...

IVICA: Sve je u redu. Svratio sam samo u posjet. Bit ću pristojan.

Klara izlazi. Ivica brzo skida košulju i baca je daleko od sebe, izuva cipele. Raskomocuje se na krevetu. Ulazi Josip. Drži cvijet u ruci. Zastane na vratima.

IVICA, *gleda u drugu stranu*: Klara, tko je to došao?

JOSIP: Klara!

IVICA, *zbunjeno*: Što on radi ovdje?

Klara zaleluja kao da će se onesvijestiti.

KLARA, *Ivici*: Ti, svinjo.

IVICA: Klara, što sad izvodiš?

KLARA: Josipe, sve ću ti objasniti. On... On...

Josip se naslanja na okvir vrata. Ispada mu cvijet iz ruke. Klara ga pokušava zagrliti.

JOSIP, *istrgne joj se*: Šminka ti se razmazala. Popravi je.

Josip nagazi na cvijet, pa pogleda Ivicu. Ivica ustaje na noge.

IVICA: Klara, kaniš li ti njemu konačno reći da ode?

Josip pobješnjelo krene na Ivicu.

IVICA, *podigne ruku*: Nemoj. Ruka mi je zamotana.

Josip ga odgurne, Ivica padne. Josip s gađenjem pogleda Klaru i izjuri iz sobe.

KLARA, *krikne*: Josipe! Stani, sve ću ti objasniti.

Potrči za njim. Ivica se smije i valja po podu. Miriše zguzvani cvjetčić.

5.

Birtija. Večer. Josip i Jakov bauljaju s bocama piva u rukama. Pripiti su.

JOSIP, *rezignirano*: Znaš, onaj dečko, mislim da ga ipak poznajem...

JAKOV: Koji dečko?

JOSIP: Pa onaj koji je umro, jebemu.

JAKOV, *odsutno*: Aha.

JOSIP: To je jedan od kojeg sam par puta dobio neke novce. Na prepad. Da, da... Sitan, plave kratke kose. Nosio je platnenu vrećicu s doručkom. Uvijek prestrašen. Samo bih stao pred njega i ode doručak. "Izvrni džepove." I on ih izvrne. Nije imao hrabrosti da se odupre. Nije mogao. Sjetio sam ga se kad sam vidio sliku. Mislim da je to bio on. Takvom je bilo suđeno.

Šute. Josip stavlja ruke na lice.

JOSIP: Ne slušaš me?

Obojica šute, Jakov je zanesen i mašta, Josip pije pivo i tuguje.

JAKOV, *se prene*: Što ti je?

JOSIP: Ništa.

JAKOV: Zbog Klare?

JOSIP, *odmahne rukom*.

JAKOV: Ne uzrujavaj se. Ne misli uopće na nju.

JOSIP, *plane*: Da se ne uzrujavam?! Ti si budala. Ja se želim uzrujavati! Ja želim misliti na nju, neprestano, jer to pothranjuje moj bijes.

JAKOV, *zbunjeno*: Želiš biti bijesan?

JOSIP: Da.

JAKOV: Zašto želiš biti bijesan?

JOSIP, *iznervirano*: Daj, prestani.

Stanka.

JAKOV: Ne ljuti se.

JOSIP: Ne ljutim se. Samo šuti.

Mučna tišina. Jakov bespomoćno pogledava u Josipa.

JAKOV: Ako hoćeš, možeš sa mnom otići do Meli. Nazvao sam je poslijepodne.

Rekla je da dođem. Možeš i ti samnom. Tamo će biti i jedna prijateljica. Hoćemo li ići?

JOSIP: Gdje?

JAKOV: Do Melanije.

JOSIP, *odlučno*: Ti si lud. Ne dolazi u obzir.

JAKOV: Dodi, sve je dogovoreno. Zvao sam i rekao da dolazimo.

JOSIP: Ne dolazi u obzir.

6.

Gospodin stan. Polutamna soba. Glazba, pijano društvo. Jakov i Melanija plešu, onda se sapletu o tepih i padnu. Smiju se. Josip sjedi, pije pivo i tupu bulji pred sebe. Do njega sjedi Suzana. Meškolji se, neugodno joj je. Natoči brzo čašicu pića i iskapi je.

MELANIJA, *pridigne se*: Tvom prijatelju nije baš zabavno?

JAKOV, *tiho*: Pusti ga.

MELANIJA: Malo je stidljiv.

JAKOV, *smije se*: Kao i Suzi.

Sjedaju za stol.

JOSIP: Što radite s kartama? Slažete pasijans?

MELANIJA: Ne. Suzi me je zamolila. Gledale smo malo što nam karte imaju za reći.

JOSIP: O čemu?

MELANIJA: Suzi su zanimale ospice.

Svi prasnu u smijeh.

SUZANA, *postideno*: Meli, ovo nije bilo fer.

MELANIJA: I nije. Oprosti. Uhvatio ju je malo strah.

SUZANA: Nije me bio strah!

JOSIP: I, hoće li nas sve pokositi bolest?

MELANIJA, *kroz smijeh*: Hoće, naravno.

SUZANA: Ne sviđa mi se ta šala, Meli.

MELANIJA: Šalim se, naravno. Ovo dijete se boji. Provjeravale smo samo hoćete li doći. *(Namiguje Suzani.)* I što su nam ono rekle karte, Suzi?

SUZANA, *se plašljivo osmjehuje*: Da ćete doći.
MELANIJA: Ne, ne. Reci istinu. Suzi. Ako se razbolimo (*Pogledava nju pa Josipa.*)
- kakva će to biti bolest?
SUZANA, *Josipu, tiho*: Ne slušaj je, molim te.
JOSIP: Ništa nisam čuo.
Jakov se kuca s Melanijom. Rastvara njenu kućnu haljinu i miluje je. Ljube se i došaptavaju.
MELANIJA, *ga zgrabi*: Idemo u sobu, mali.
Nasmiju se i izadu mahnuvši Josipu i Suzani. Oni su zatečeni. Zbunjeno se gledaju.
JOSIP: Što ćemo?
SUZANA: Ja ne znam.
JOSIP: Ni ja.
Šute i gledaju se.
SUZANA, *zamuckuje*: Kud... Kud su otišli?
JOSIP: Otišli su u drugu sobu, valjda.
SUZANA: I što će... tamo?
JOSIP, *ispije*: Slutim da će... (*Natoči ponovno.*) malo prileći.
SUZANA, *zbunjeno*: Gdje će leći?
JOSIP, *nervozno*: U krevet. U postelju. Možda će leći i u ormar, kvragu.
Suzani je neugodno.
SUZANA, *uzima karte*: Znaš li što je magarac?
JOSIP: Znam. Životinja s dugim ušima.
SUZANA: Ako ne znaš, možemo se igrati i zahoda. To je jednostavno.
JOSIP, *ispije čitavo pivo, tiho*: Kvragu.
SUZANA, *wrijedeno*: Ne moraš se tako ponašati.
Okrene se prema Suzani i trenutak je fiksira.
JOSIP: Oprosti. Stvarno si u pravu.
SUZANA: U redu je.
Josip je nastavi gledati još nekoliko trenutaka, a onda joj nježno uzme karte iz ruke. Sasvim joj se približi i onda joj nježnim pokretom spusti naramenicu haljine s ramena. Ona se ukoči.
JOSIP, *lagano je privuče k sebi*: Ne boj se.
SUZANA: Ne bojim se. (*Toči piće pored čaše.*)
JOSIP, *uzima bocu*: Dopusti meni.
SUZANA: Još uvijek možemo kartati.
JOSIP: Neki drugi put.
Natoči joj. Oni se lagano kucnu. Suzana stiće čašu s obje ruke jer joj drhte. Iskapi.
JOSIP: Nije loše.
SUZANA, *pogleda u praznu čašu*: Nije.
JOSIP, *lagano je privuče k sebi*.
SUZANA: Pusti me, molim te.
JOSIP, *pušta je*: Ne ljuti se.
SUZANA: Ne ljutim se. Samo... Strah me je.
JOSIP: Znači, ipak se bojiš.
SUZANA, *obori pogled*: Da. Ova dva dana su užasna. (*Privije se sasvim uz njega.*)
Mogu li ti nešto reći, ako se nećeš smijati.
JOSIP: Neću. Reci.
SUZANA, *tiho, drhtavo*: Strašno se bojim smrti.
JOSIP, *pažljivo rastvara njezinu odjeću*: Ne boj se. Ja sam tu.
SUZANA, *istrgne mu se*: Zamisli... Noćas sam sanjala jedan strašan san. Bio je i zanimljiv, makar sam se jako prestrašila. (*Stanka.*) Sanjala sam kako ležim u krevetu i spavam - baš kako je i bilo - dok mi se za sve to vrijeme u ustima, točno na sredini jezika, nalazi zrno pšenice. U ustima je toplo i vlažno i sjemenka odjednom počinje kliяти. Uskoro, a tu se mijenja čitav prizor, vidim sebe kako spavam. Lice mi je blijedo i sve mi izgleda kao da sam mrtva. Tada, ponovno kao da sam u svom tijelu, pokušavam izbaciti sjemenku iz usta, otkrijem, dok kružim jezikom po ustima, da su puna pšenice. Sjemenke škripe pod mojim zubima. Ponovno se vidim kako ležim, ali sjeme je sad već prokljalo i pšenica raste iz mojih usta. Bila je to ona gusta zelena travica, kakve u malim posudicama postavljamo za Badnjak pod bor. Užasno sam se prestrašila, pomislivši da moje mrtvo tijelo zarasta u pšenicu, da ga ona probija i raste iz njega. Tada sam se probudila u jezivom strahu i

srce mi je strašno tuklo i još dugo sam u ustima osjećala okus sjemena.
Josip je pažljivo saslušao njen san. Onda je polako potisne na ležaljku.
SUZANA: Josipe, što to radiš?
JOSIP: Što ti uopće radiš ovdje?
SUZANA: A Klara?
JOSIP: To je prošlost. Od danas. Ružna prošlost.
Trenutak se gledaju bez riječi, onda Suzana tiho vrisne i potrga mu košulju. Skidaju se. Strašno se ljube. Iznenada odjekne zvono na vratima.
JOSIP: Tko je sad ovo?
SUZANA, *prestravi se*: Dolazi! Dolazi!
Zvonjava se nastavlja. Čuje se otključavanje brave. U sobu utrčava Melanija, zaogrće se kućnom haljinom. Svi se brzo oblače.
MELANIJA: Brzo, bježite.
JOSIP: Ulazi!
MELANIJA: Ne može ući! Vrata su zaključana iznutra. Brzo, Jakove!
Jakov utrčava samo u hlačama, nosi stvari u rukama. Baca stvari na pod, oblači čarape.
MELANIJA: Brzo, brzo na balkon! Spustite se u vrt!
JAKOV: Moje cipele!
MELANIJA: Izlazite! Van! Van!
Gura ih. Oni dograabe samo jakne i bježe na drugu stranu. One brzo pospremaju stol. Melanija odlazi otvoriti. Suzana ugleda Jakovljeve stvari, gura ih nogom pod ležaljku. U tom trenu u sobu ulazi profesor. Mračan je, škrguće zubima i potpuno je pijan. Nosi u rukama snop papira.
PROFESOR: Zašto ne otvarate? Dobra večer, Suzi.
MELANIJA: O, dragi, tako brzo si se vratio. Nismo te očekivale. (*Pokazuje na papire.*) A što ti je ovo, dragi?
PROFESOR: To su osmrtnice. Stavio sam jednu na ulaz i jednu na naša vrata. (*Pružaju jednu Suzani.*) Uzmi i ti jednu.
SUZANA, *zbunjeno*: Hvala. Zalijepit ću je u svoju sobu.
PROFESOR, *pomiluje je po glavi*: Draga djevojka.
MELANIJA: Zaprčale smo se. Oprosti, nismo te odmah čule. Došla je Suzi. Nije joj lako. Potresena je ovim što se događa.
PROFESOR: Tko nije?
SUZANA: Bio mi je potreban razgovor.
PROFESOR, *sjeda*: Dobro si učinila. Svima nam je potrebna podrška, dobar savjet i prijatelj od povjerenja u ovakvim trenucima. Upravo dolazim od roditelja pokojnog dječaka. Ne znam koliko sam im pomogao, ali, vjerujte mi, dao sam sve od sebe. (*Zagleda se u čaše na stolu.*) Meli, ima li nešto za popiti? Makar to najstrože izbjegavam, u ovakvim trenucima je čovjeku potrebna kapljica.
MELANIJA, *iznosi bocu*: Ima, ima, kako ne bi bilo.
On si natoči čašu votke i nadušak je ispija. Melanija i Suzana se zadovoljno gledavaju.
MELANIJA: Još malo, dragi?
PROFESOR: Može. Hvala.
Melanija mu toči. One su se već posve opustile, kad on u tom trenutku ugleda na podu cipele.
PROFESOR, *se nesigurno saginje*: Što je ovo?
Podigne cipele. One se ukoče.
MELANIJA, *promuća*: Cipele.
PROFESOR, *zagleda ih*: Vidim. Što ovdje rade? To nisu moje cipele.
Profesor mrko pogledava ženu. Suzana bespomoćno gleda u Melaniju.
MELANIJA: To... To... To su tvoje cipele. Danas sam ti ih kupila i baš sam ih pokazivala Suzani. Htjela sam te iznenaditi.
PROFESOR, *je neodlučno gleda trenutak*: Stvarno?
MELANIJA: Da.
PROFESOR, *ustaje, razdragano*: O, draga, draga moja! To je divno od tebe! Tako sam ponosan na tebe! (*Obuče ih. Zadviljeno.*) Kao salivene!
Ustaje i veselo skače po sobi.
PROFESOR: Hura! (*Oduševljeno.*) Ti čitaš moje misli, ti znaš moje želje...
MELANIJA: Smiri se, past ćeš!
PROFESOR: Neću! Tako sam sretan! Sretan...
Spotakne se i padne. Ostane ležati na podu i smjesta zahrće.

III. DIO

1.

Starica stoji pred crkvom i drži košaru u ruci.

STARICA: Stojim na svjetlu pred crkvom da me svi vide. (*Poseže rukom u košaru.*) Tu su njegove stvarčice, njegove igračke. Volim to dijete, ali bojim se da je za njega prekasno, da je zauvijek izgubljen. (*Uzdiše, vadi iz košare predmete i slaže ih na tlo.*) Ma pogledajte samo što sve ima taj mali vrag. (*Vadi.*) Nož! Petarde! Konopac i komad hrdave bodljikave žice. Hu! Prljave sličice! (*Trga ih.*) Prokletnik mali! Bočica. Sad pije iz male, a već sutra će natezati iz velike. Mali plastični mitraljez. Prezervativ, fuj, ja tu prljavštinu neću držati u ruci. Časopis s golim ženama koji je čitav pun prljavštine. Slika čuvene pjevačice narodne glazbe, jedna žica od tambure, poster popularnog pravoslavnog arhijereja, komad krvave vate. I ovo... Što je ovo... (*Vadi iz košare veliki dildo i čudenjem ga zagleda.*) Tko zna. Bit će valjda neka obična igračka. Eto, jedina među svim tim vrazjim gadostima. *Sprema sve natrag u košaru i teško uzdiše.*

2.

Kod kuće. Kuhinja. Majka lupa po pisaćem stroju. Otac je obilazi, zanima se za njen rad. U bijeloj je košulji, rukava krvavih do laktova. Pije pivo.

OTAC: Dokle si dogurala?

MAJKA: Niti do pola. Ne smetaj mi.

OTAC: Umorna si?

MAJKA: Ne. Nimalo.

OTAC: *zabrinuto:* Kako si?

MAJKA: Iskreno - nikad mi nije bilo teže. Ali, to nema veze s umorom. Drage su mi stvari na pameti, puno ozbiljnije. No ne dam se. (*Pogleda ga.*) Jedna stvar mi nikad neće biti jasna. Zašto uvijek kolješ u svojim najboljim košuljama?

OTAC: Oprosti. Bio sam baš na odlasku, kad je došao furgon telića. Marko otišao, svi otišli, ostala samo dva radnika i ja. I nema mi druge.

MAJKA: Uzalud se izvlačiš. Ovu ćeš sam prati.

OTAC: Dobro, ne ljuti se. Sam ću, imaš ti važnijeg posla. (*Poljubi je u glavu.*) Jaka si, divim ti se. (*Ispija pivo.*) Ovo pivo razvodnjavaju. Sramota. (*Ide po drugo do frižidera.*) Zašto Josip spava?

MAJKA: Spava. Nije ga bilo cijele noći.

OTAC: Ccc, zašto mu to dozvoljavamo...

MAJKA: To upitaj sebe, Čiro.

OTAC, *grize usnicu:* Morat ću ja s njim nešto riješiti ovih dana... Od njega će biti nešto, ili ću ga ja istjerati iz ove kuće.

MAJKA: Ma pusti dijete, Čiro. Red je red, ali ti si preambiciozan. Ne mogu svi dečki biti piloti.

OTAC: Tko uopće govori o pilotima?

MAJKA: Ti. Jučer cijeli dan pričao s Markovom malom.

OTAC: Ja? To je glupost. Marko se napio pa je lupao bez veze. Laže.

MAJKA: Što, ne ide u pilote?

OTAC: Njegov mali? Konj. Uostalom, zna se da mu je mali grbav. On će u pilote! Nitkov mali.

MAJKA: Nije baš tako. Brzo je rastao. Kosti to nisu mogle pratiti i nisu sjele na pravo mjesto. Ali to je najmanje zlo. Ima ono isto majčino glupo lice, prokleta i podmuklo.

OTAC: Zaboravi hi. Više s njima ne razgovaram. Ali to ne znači da ne kanim ozbiljno popričati s Josipom. *Krene da će bučno otvoriti pivo o rub stola, ali se predomisli. Otvara ga zubima. U kuhinju ulazi Josip. Ima crno odijelo, češlja se. Narogušen je, živčan.*

JOSIP: Gdje je crna kravata?

OTAC, *zijeve u čudu:* Vidiš li ti ovo, Milko moja?!

MAJKA: Ma što je ovo? Čiro, za boga miloga?!

OTAC, *pruža sinu ruku:* Josipe, izgledaš mi kao pravi muškarac. Sad si ozbiljan čovjek.

Srdačno mu trese ruku.

JOSIP, *nervozno:* Gdje je crna kravata? Dajte mi neku crnu kravatu!

MAJKA: Ima u tatinom ormaru. Što će ti?

JOSIP: Idem na groblje. (*Izlazeći iz sobe.*) Umro je jedan iz škole.

Otac i majka se zapanjeno pogledaju.

OTAC: Nije moguće! Tko je umro? Profesor ili učenik? Dijete ili odrastao čovjek?

JOSIP, *vraća se s kravatom, mračno:* Dijete.

Josip zaveže brzo kravatu u bezvezan evor i stegne je kao da se kani zagušiti.

OTAC: Daj, sine, da ti je popravim. To se ne veže tako.

JOSIP, *pljesne ga po ruci:* Pusti.

MAJKA: Pusti ga, Čiro, zna on, možda se danas baš tako nosi.

JOSIP, *živčano:* Je. Nosi se.

MAJKA: Eto, vidiš.

OTAC, *sliježe ramenima:* Ha, ako je takva moda...

MAJKA: Jadno moje dijete, prijatelj ti je umro.

JOSIP: Idem. Moramo doći ranije jer ćemo vježbati. Pjevat ćemo mu na sprovodu. U zboru.

OTAC: Stvarno?! Milko, čuješ li ti ovo? Spremi se pa idemo i mi. Uzet ću fotoaparat.

MAJKA: Ja bih rado, ali ne mogu. Vidiš i sam.

JOSIP: Ne idete vi nikud.

OTAC: Zašto?

JOSIP: Zato što to ja ne želim. I niste ga poznavali.

MAJKA: Pusti Čiro, možda nije prikladno.

OTAC, *razočarano:* Onda dobro. Izrazi ljudima sućut i u naše ime.

JOSIP: Hoću.

Izlazi.

OTAC, *gotovo plačući od sreće:* Je li vidjela?! On je obukao odijelo! Naše dijete je obuklo crno odijelo...

3.

U parku. Prolaze učenici. Suzana i Mala Piva.

MALA PIVA: Ovdje?

SUZANA: Da. To je bilo ovdje. Točno ovdje.

MALA PIVA: Kao i onda kad je mene presreo. I tu su ga onda lovili?

SUZANA: Tu, pa po ulici. Sve ih je istukao kišobranom.

MALA PIVA: Uuu... I jesi se bojala?

SUZANA: Ne. Zašto? (*Blago se smješka.*) Samo je stajao, pokazujući se. Rastvorio je svoj baloner i ostao ukočen, razapet u svojoj žudnji. Meli je poslije rekla da on pati. I pričala mi je o njegovoj patnji. Rekla je da je ona tako velika da će se jednog dana pročitati.

MALA PIVA: Bila si sinoć kod gospode?

SUZANA, *zburnjeno:* Koga? Meli? Ti je poznaješ?

MALA PIVA: Naravno da je poznajem. (*Stavlja ruku pred usta.*) Uuu, bila si kod nje?

SUZANA, *obori stidljivo glavu:* Jesam.

MALA PIVA: I što je rekla o svemu ovom? Je li gledala u karte?

SUZANA: Gledala je. Kaže da je sve u redu. Što se tiče ovog...

MALA PIVA, *podozrivo:* I još? Je li bilo još nešto?

Suzana razmišlja, vrti prstima kosu, ugriza se za usnu.

MALA PIVA: Samo to? Reci. Vidim da goriš od želje da mi kažeš. Što je sve bilo?

SUZANA, *pocrveni:* Ništa, kunem ti se.

MALA PIVA: Lažeš. Jesu li bili neki dečki? Ha, bili su. Kad bi profesor samo znao da to više nisu samo mali ženski razgovori.

SUZANA: Nećeš mu valjda reći?!

MALA PIVA: Reći? Jesi li luda?! Onda smo svi gotovi.

SUZANA, *sumnjičavo:* Ti svašta znaš...

MALA PIVA, *luckasto se smije:* Znam zato što me zanima.

Ali ne boj se. (*Pogledava je.*) I, hoćeš li mi reći tko je sinoć bio?

Suzana obori pogled i stidljivo se smješka. Šapne joj.

MALA PIVA: Oni?!

SUZANA: Nemoj nikome reći, molim te.

MALA PIVA, *stavlja ruku na srce:* U grob pokopano, danas, skupa s mrtvim učenicom.

SUZANA: Klari pogotovo.
 MALA PIVA: Ne pada mi napamet. Zašto si zabrinuta?
 SUZANA: Došao je profesor. Dečki su morali bježati preko krova. Ostavili su pola stvari i jedva smo ih nekako sakrile.
 MALA PIVA: Došao je?!
 SUZANA: Da. Jedva smo se stigle obući. Srećom, bio je pijan i ništa nije shvatio. Ali svejedno me je strah danas se s njim sresti.
Obje stoje zamišljene. Nailazi Ivica.
 SUZANA: Idem u školu. Joj, samo da prođe današnji dan...
 MALA PIVA: Ja ću još malo ostati ovdje.
Suzana ode prema školi.
 MALA PIVA, *zaziva ga*: Ivice...
 IVICA, *osorno*: Što je?
 MALA PIVA: Nešto ću ti reći.
 IVICA: Što ćeš mi reći? Ne zanima me.
 MALA PIVA: Naravno da te zanima. Ništa drugo te i ne zanima. Znaš li gdje je sinoć bio Josip?
 IVICA: Ne. Gdje je bio? Govori!
 MALA PIVA: A, ne. Nešto mi zauzvrat moraš dati.
 IVICA: Govori.
 MALA PIVA: Poljubi me.
 IVICA: Dobro, sad...
 MALA PIVA: Ne. Poljubi me.
Ivica se osvrće lijevo-desno. Promotri gleda li ga netko. Poljubi je površno, ali ona ga strasno povuče i utisne mu jedan dugi, veliki poljubac.
 IVICA: Hu. Je li naša trgovina gotova?
 MALA PIVA, *zaneseno, poluzatvorenih očiju*: Još, još...
 IVICA: Onda ćeš mi sve reći?
 MALA PIVA: Sve ću ti reći, dušo...
 IVICA: Dobro. Ali idemo dublje u park.

4-

Škola. Prostorija s klavirom. Klara i Suzana sjede na klupi i šute. Klara u ruci drži zgužvani cvijet.

KLARA, *uzdahne*: Za sve sam ja kriva. Kako ću mu sada to objasniti? Pokušala sam... Trčala sam za njim...
 SUZANA, *guta knedle*: Klara, moram ti nešto reći.
 KLARA, *ne sluša je*: Bosa. Dvije ulice.
 SUZANA, *uzdahne*: Klara, nešto se ružno...
 KLARA: Evo ga!
Dolaze Josip i Jakov. Zastaju na distanci i pogledavaju prema djevojkama.
 JAKOV: Hoće li se ovo proširiti?
 JOSIP: Sumnjam. Uostalom, baš me briga.
 JAKOV: Što misliš, je li mamlaz nešto primijetio?
 JOSIP: Baš me briga je li primijetio.
 JAKOV: U stanu su mi ostale gaće, jakna, kušulja i cipele. Što znači da sam otišao samo u hlačama i potkošulji.
 JOSIP: I čarapama. Da si se odrekao čarapa, mogao si pokupiti sve ostalo.
 JAKOV: Nisam ih odmah mogao naći. *(Tužno.)* Nove cipele!
 JOSIP: Zaboravi ih. Nije važno.
 JAKOV: Važno je, itekako je važno. Bile su potpuno nove. Preko toga ja ne prelazim.
Klara bojažljivo dolazi do Josipa. Jakov se diskretno udalji. Ide do Suzane.
 KLARA, *stane ispred njega i šuti*.
 JOSIP: Što hoćeš od mene?
 KLARA: Slušaj me. Vjeruj mi.
 JOSIP: Kako ti mogu vjerovati?
 KLARA: Možeš! Moraš! Samo me saslušaj! Ništa nije bilo. Došao je. Htjela sam ga otjerati. Kad si ti zavzvonio, on je sve to namjestio.
 JOSIP: Bila si s njim.
 KLARA: Nisam.
 JOSIP: "Učili smo matematiku." "On me je udario." Ma nemoj.
 KLARA: Ali to je stvarno istina.
 JOSIP: Da. Ali ono bitno si preskočila.

Klara se snuži.

KLARA: Nisam ti to mogla reći. Bojala sam se da nećeš shvatiti.
 JOSIP: Što se tu ima shvatiti? Mogla si mi lijepo reći i sve u redu.
 KLARA: Mogla sam. Ali sad je ionako sve to gotovo. Nemam više ništa s njim.
 On je sve ono jučer namjestio.
 JOSIP, *pokolebano*: Trebam li ja sad sve to progutati?
 KLARA: Kunem ti se.
 JOSIP, *za sebe, ogorčeno*: Pa onda gutaj, budalo...
Gledaju se u oči. Ona ga nesigurno prima za ruke. Na vratima se tog trenu pojavljuje Ivica. Odmjerava trenutak situaciju. Onda im pride.
 IVICA, *s leđa Josipu, blago*: Josipe, ti joj zaista vjeruješ?
 KLARA, *prima snažno Klaru za ruku*: Da. Sad kad si ovako došao, vjerujem joj. Hvala ti.
Ivica pogledava Josipa, pa Jakova i Suzanu.
 IVICA: Dobro. Probajmo onda ovako. Klara, neka ti Josip kaže gdje je sinoć bio. Ako on neće - *(Pokazuje na Jakova i Suzanu.)* pitaj njih dvoje.
Prilazi Jakov. Lagano odguruje Ivicu.
 JAKOV: Makni se. Ostavi ih na miru.
 IVICA, *odgurne ga*: Što ti hoćeš, oče svog brata? *(Josipu.)* I, jeste se dobro proveli kod tete?
 KLARA: O čemu on to govori?
 IVICA: O teti Meli. O veseloj zabavi kod profesorove žene. Sigurno si već čula za takve...
Josip se naglo okrene i udari Ivicu šakom u lice. Ivica zauzla od bola.
 IVICA, *drži se za lice*: Moj nos! Ovaj idiot mi je slomio nos! *(Niz lice mu se slijeva krv.)* Ubit ću te, pseto. *(Mrlja bijesno.)* Ako vas ne mogu uvjeriti, možda ima netko koga mogu.
Ode. Oni se gledaju bez riječi.
 KLARA, *lice joj se smrača*: Što je on to sad rekao?
 JAKOV, *odmahuje rukom*: Nemam pojma. Laže, svinja.
 SUZANA, *drhti*: Da, da, laže!
 KLARA, *vrisne*: Josipe!
 JOSIP: Smiri se, Klara, molim te, sve je u redu.
Tišina. Klara ih gleda s nevjericom. Raspoloženje joj se u trenu promjeni.
 KLARA, *bijesno*: O, ti, gade jedan sebični. Tu stojiš uvrijeđen, a ja samo što nisam kleknula i molila te da mi oprostiš. Za nešto što je bilo - kad?!
 Jedan dan ti je bio dovoljan da sve usereš! Jedan dan! I odmah si otišao s ovom uplakanom kurvom...
 JOSIP: Klara, smiri se...
Ona stoji pred njim puna bijesa, kao da će ga pograbiti. Pogleda i Suzanu, s mržnjom. Ona uzmiče. Tad se na hodniku prolomi zastrašujući profesorov urlik. Pojavljuje se na vratima, držeći u rukama veliki crni vijenac. Tetura. Ugleda prvo Suzanu i ustremi se na nju.
 PROFESOR, *ispusti vijenac*: Kurvo! Gdje su ona dvojica?! *(Grabi je za vrat.)* Svima ću vam doći glave!
Guši je. Josip i Jakov istrgnu Suzanu iz profesorovih ruku.
 JOSIP, *šapće*: Sklonimo se. Poludio je...
 JAKOV, *gleda u profesora s mržnjom*: Moje cipele. On nosi moje cipele! Sad je trenutak! *(Povlači nož.)* Sve će moje muke biti riješene. Sad ili nikad.
Josip ga hvata i odvlači.
 PROFESOR, *tetura prema njima*: Vidjet ćete vi mene, djeco! *(Trga mahnito vijenac.)* Svi ćete vidjeti... Kunem vam se!
Zakoluta očima i sruši se. Svi bježe.
 JOSIP, *izlazeći*: Ivica je gotov, to se ja tebi kunem.
 JAKOV: Ne sad. Sačekat ćemo ga poslije pred kućom i... *(Gura ruku u džep.)* i sasjeći kao repu.

5-

Pred školom. Ivica je naslonjen na zid. S leđa mu prilazi Mala Piva. Prima ga za mišicu. On se ne okreće.

MALA PIVA: Svi su otišli na sprovod. Zašto si ti ostao?
 IVICA: Nije mi se išlo.
 MALA PIVA: Ni meni. *(Miluje ga po ruci.)* Kako si jak.
 IVICA, *ne okrećući se*: Jesam.

MALA PIVA, *zaneseno*: Možeš li me podignuti uvis, tako da sjedim na tvojoj ispruženoj ruci?

IVICA: Mogu, naravno.

MALA PIVA, *pljeska rukama*: Učini to, molim te, učini to...

IVICA: Neću.

MALA PIVA: Zašto nećeš? Ne možeš?

IVICA: Ne. Neću. Znaš da te ne volim.

MALA PIVA, *tužno*: Znam. Mene nitko ne voli.

IVICA, *ljutito*: A i zašto bi? Manja si od moje puške.

MALA PIVA, *obori pogled*: Znam, znam. To je sve zbog mog niskog rasta.

IVICA: Onda ti je jasno da ja tri cure mogu podignuti na ramena. A tebe neću.

MALA PIVA, *tužno, kroz suze*: Znam, itekako, jak si k'o konj.

Ivica joj se okrene. Krv mu se slijeva niz bradu i vrat. Mala Piva ga zapanjeno gleda.

IVICA: Ne plaći. Ne budi, glupa.

MALA PIVA: Tko ti je to napravio?

IVICA: Josip. Ali to nije ništa prema onom što sam ja njemu napravio.

MALA PIVA: Što si napravio?

IVICA: Udarac na udarac. (*Mračno se smije.*) Sve sam otkrio profesoru. (*Naglo se prestane smijati.*) Sve, baš sve, k vragu.

MALA PIVA: Ne! Ne! Zašto?! Zbog Klare?

IVICA: Baš me briga za nju. Ali... zbog te žene sam ja godinu izgubio.

MALA PIVA: Oh, Ivica, Ivica. Mogao si od mene prepisivati... (*Skoro da će zaplakati.*) Uvijek si to mogao.

IVICA, *reznirano*: Sad je gotovo.

6.

Park. Predvečer. Suzana i Klara sjede na klupi. Puše, uzdišu.

SUZANA: Nitko nije kriv. Došao je tamo slučajno. Jakov ga je doveo.

KLARA, *se nasmije*: Onaj jadnik. Neka im.

Stanka.

SUZANA: Gadan dan. Skoro me je ugušio.

KLARA: Boli te? Možda si to i zaslužila.

SUZANA: Ne možeš mi to oprostiti?

KLARA, *hladno*: Već ti je oprošteno.

Šute. Suzana opipava svoj vrat.

SUZANA: Još uvijek osjećam njegove prste. Bila si na sprovodu?

KLARA: Da.

SUZANA: Kako si mogla?

KLARA, *sliježe ramenima*: Odgovaralo je mom raspoloženju.

SUZANA: I? Kako je bilo?

KLARA: Odlično.

SUZANA: Bio je i profesor?

KLARA, *priča s enormnim zadovoljstvom*: Bio je. Potpuno lud. Hodao je unatraske čitavo vrijeme. Urlao je za vrijeme molitve. Silom je htio dirigitirati. Triput smo započinjali. Ispala je to velika sramota. Na koncu je došao svećenik i rekao nam da umuknemo. Učitelj ga je pljusnuo i još pljunuo na križ. Rodbina je htjela zvati policiju. On je otišao prijeteći, mi smo se razbježali.

SUZANA: Stvarno strašno.

KLARA: Ma kakvi.

Šute.

SUZANA, *sliježe ramenima*: Čemu sad to?

KLARA: Ništa.

Stanka.

SUZANA: Ali ništa nije bilo sinoć, znaš.

KLARA: Ne ispričavaj se više, zaboga, prekini.

SUZANA: Ne ispričavam se. Moglo je biti. Ali nije. Tek što smo počeli, došao je profesor. Oni su pobjegli. Ostale su im stvari.

KLARA, *se razbjesni*: Zašto mi to govoriš? Zašto?!

SUZANA: On je ionako došao samo da bi se osvetio tebi. Ja mu nisam bila važna, nije ni znao da sam tamo. Ništa mu nije bilo važno. Bili smo potpuno pijani. Sve je to bila greška.

Jedan napet trenutak, a onda obje grunu u plač. Zagrlje se.

SUZANA, *kroz suze*: Opraštaš mi?

KLARA, *kroz suze*: Opraštam.

Brišu suze, umorno se smješkuju, šute. Dotrči Mala Piva. Djeluje izbezumljeno.

MALA PIVA: Cure, idemo brzo!

SUZANA: Što hoćeš od nas?!

KLARA: Gubi se!

Sagne se i uzme kamen. Baci ga na nju, ali je prebaci.

MALA PIVA: Cure, saberite se. Ivicu su pretukli.

SUZANA: Zaslužio je. Što ga nisu ubili?

MALA PIVA: Nemojte se šaliti. Josip i Jakov su ga strašno pretukli, cijeli je krvav. I on je otišao kući po oružje. Ima pištolj.

KLARA: Gdje je Josip?!

MALA PIVA: Piju pivo u birtiji.

KLARA: Idemo! Brzo! Moramo ih zaustaviti.

7.

Birtija. Nakon sprovoda. Momci u tamnim odijelima. Piju pivo, smiju se.

JAKOV, *pljeska Josipa po ledima*: Kako je?!

JOSIP: Nikad bolje.

JAKOV: Razvedri se, prijatelju.

JOSIP: Hoću. (*Gnjevno.*) Jednog smo prijatelja pokopali, drugog istukli, a treći je poludio zbog žene. Stvarno sjajno.

JAKOV: Daj popij i šuti.

Piju. Josip se nervozno osvrće.

JOSIP: Kakav sprovod. Da su mene tako pokopali, ja bih ustao iz groba i svetio se. Kakva sramota i beščašće.

JAKOV: Sami su krivi. Htjeli su da im zbor pjeva na sprovodu. I sve to zbog momčića koji je usnuo. (*Pljeska ga po ledima.*) Ne brini. Lako ćemo ga preboljeti.

JOSIP: Prestani!

JAKOV, *nazdravlja bocom piva*: Što bi on dao da je na našem mjestu. Da je ikad bio...

JOSIP, *zadere se*: Rekao sam ti da prestaneš!

JAKOV, *povlači se*: Dobro, dobro... Nećemo se sad zbog toga svađati...

JOSIP, *mračno*: Dosta! Znam ja dobro koji je to. Sve su to gluposti. Dao je svima novac, ali ne zato što se bojao, već je dao svakom tko ga je pitao. Bio je malen i šutljiv, ali nikoga se nije bojao! (*Pobješnjelo. Urla.*) Dosta! To je odvratno! Istina je da su mu se svi stalno smijali i da je svakog dana nosio doručak u platnenoj vrećici koju mu je mama sašila i da je bio ružno, grozno obučen i da je izgledao kao da je stalno uplakan. Ali nije bio ni malen ni tužan! I nije istina da se taj nas bojao! Da se ikog bojao! Uvijek je svakom davao jer smo mi njemu izgledali kao bespomoćni bijednici. Pričaju za njega da nije mogao proći pored živog stvora da se ne smiluje i nešto mu ne da i još kažu da su ga vidjeli ujutro kako stoji pred kućom, jede i smije se, valjda je i svoj posljednji obrok s glavnim psom podijelio...

JAKOV, *uplašeno*: Ti si lud!

Pobjesni i grubo odgurne Jakova. Ovaj ga hvata za ruke i smiruje ga.

JAKOV: Dosta, molim te, smiri se!

Borba, kratko hrvanje. Jakov Josipa posjedne na stolicu.

JAKOV, *tih*: Mirno, mirno... Sve će biti u redu...

JOSIP, *umorno*: Dobro. Valjda hoće. Samo dosta priče. Ostavi me.

Sjedaju. Šute, polako se smiruju. Iza njihovih leđa, na vratima, pojavljuje se Ivica. Lice mu je plavo i posve natečeno. Prilazi s leđa Josipu. Prisloni mu pištolj na potiljak.

IVICA: Evo me, kurvin sine. Mislim da će moja ipak biti zadnja.

Josip se ukoči.

IVICA: Da ste me ubili, sad bi vam bilo bolje. Ovako imate problem.

JAKOV, *uplašeno*: Spusti pištolj. Smiri se. Nije bilo ništa. Samo smo te malo tukli.

IVICA: Malo tukli?!

JAKOV, *drhti*: Hajde, smiri se.

IVICA: Ja da se smirim? Ja se više ne mogu smiriti. Ovo ćete platiti. (*Josipu.*) Ti pogotovo.

JAKOV: Hajde nemoj. Popij pivu.
IVICA: Pivu? Krvi ću se ja vama napiti.
Gura mu pištolj u lice. Gleda ga u oči i ječi.
IVICA: Slomili ste mi nos. Rebra. Izbili tri zuba.
JAKOV, *podize ruke*: Dobro. Što sad? Ne moramo popit piće ako baš nećeš, ali ljudi smo. Možemo razgovarati.
IVICA, *umorno*: Šuti, nemoj me živcirati. Nisam kanio ubiti obojicu. (*Josipu*.)
Ali tebe... Sad je gotovo. Tako sam odlučio.
Prislanja mu pištolj na čelo. Ali u tom trenu u lokal utrčavaju djevojke.
KLARA, *vrisne*: Ivica, ne!
MALA PIVA: Spusti pištolj.
IVICA, *bijesno*: Klara, makni se!
KLARA: Neću.
Staje ispred Josipa.
IVICA: Dobro. Začepi uši.
Pruža ruku s pištoljem preko Klarinog ramena i uperi oružje Josipu u lice. Josip zažmiri. Ulazi profesor. Nosi u rukama paket.
PROFESOR: Tu ste, djeco! Tu ste, prokleta djeco! Gadovi jedni. Izrodi prokleti. Gledajte što sam vam donio na poklon.
Svi zabezegnuto pogledaju u profesora koji u rukama nosi paket i svečano ga podiže.
PROFESOR: Ovo što vidite je termitna bomba kućne izrade. Zastrašujuće je razorna, snažna i nepouzdana. Ako pukne. To znam jer sam je sam izradio. Potpuno diletantski, pacerski rad: nevješta izrada, neadekvatni materijali, loša obaviještenost o postavljanju upaljača, općenito i površno znanje o pirotehnici, ali zato velika, nezajažljiva strast da se bomba napravi i neobjašnivi unutrašnji poriv da se onda i aktivira, omogućili su mi da je stvorim. Ako je i neispravna, ono što se gomila u mojim grudima već postiže kritičnu masu i guši me, moja vjera i projekcija moga bića u nju, bit će njezin upaljač, pomoći će joj da razvije svoju razarajuću snagu. Došao je taj trenutak. Moj i njezin trenutak. Sad izgaramo svi, odlazimo, letimo u zrak. Osjetit ćete je, ovo razvija strahovitu temperaturu. (*Stavlja je na stol.*) Okupite se djeco! Tu, tu, oko stola, da svakog pravedno dohvati.
Poteže zadovoljno stol i stavlja bombu na sredinu. Muk. Ivica pogleda oko sebe, onda podiže pištolj i puca. Ubije učitelja na licu mjesta.
IVICA, *ispušta pištolj*: Ja sam ovog mostroma stvorio, ja sam ga morao i uništiti.
JAKOV, *gleda nož*: Šteta. A ja ovo za njega kupio.
Jakov prvi počne pljeskati rukama. Kad on povede, svi zapljeću. Ivica se malko pokloni.
IVICA: Hvala vam!
Udari šakom Josipa. Josip se sruši.
IVICA: Idemo, Mala Pivo!
Pruža njoj ruku, ali se Josip njom pomogne, ustane i udari ga. Potuku se. Jakov se saginje i izuva mrtvom profesoru cipele.
SUZANA: Što to radiš?! Baš si svinja!
JAKOV: To je moje!
Ona ga potegne za kosu. Svi se dograše. Izvana se začuje policijska sirena.

IV. DIO

1.

Klarina soba. Klara sjedi pred ogledalom. Raščupana je, uplakana, šminka joj je razmazana po čitavom licu.
KLARA: Sada sam sama. Čekat ću. Fuj, što si to učinila, glupa kujo, fuj. Ne mogu se više prepoznati. Ja sam kriva. (*Bijesno.*) Ne mogu te više prepoznati! A nekad sam te voljela. Često sam znala pomilovati tvoje gusto krzno. Ili dlaku? Što to pseto ima, krzno ili dlaku? (*Upire prst u čelo.*) Ne mogu se sjetiti. Znam da sam to jednom znala. (*Razmišlja.*) Ako ima krzno, onda je žrtva. Ako ima samo gustu ostru dlaku, onda je krvnik. Što sam ja? Što o sebi misli ta prokleta kujica Sibila koja je crkla odgrizavši tu mrtvu ruku, crkla, otrovavši se? Da li je crkla? Ili je to učinila i onda se osjećala bolje nego ikad? Je li ta ruka uopće bila otrovana, ili je bila samo mala, nježna i hladna? I što o tome misli gospođa koju su zatvorili, čiji pas proždire ostale pse, čak i one već mrtve? (*Prima se za glavu,*

rezignirano.) Što sam to učinila? To je sve zbog kolebanja. Voljela sam ih, svakog u svoje vrijeme, a onda sam jednog nahuškala na drugog.
Okrene lice od ogledala.

KLARA: Joj, to je grozno, ja sam obična kuja, obična prokleta kuja i nema tu pomoći. Ništa se ne može zatajiti, ništa sakriti. Ništa se ne može promijeniti. Što se jednom dogodilo, uvijek se događa.

2.

Zatvor. Uska sobica. Josip sjedi na podu, oslonjen glavom o rub kreveta. Puši. Zatvorenik zavrće rukave i gleda u svoje ruke. Također puši. Onda iz džepa vadi žilet.

JOSIP, *gleda ga uplašeno*: Ubit ćeš se?

ZATVORENIK: Zašto, pobogu?!

Reže žiletom ruke.

JOSIP: Što to radiš?

Iz unutrašnjeg džepa jakne vadi žilet. Ovaj lagano, gotovo nezainteresirano, povlači žiletom po lijevoj ruci.

JOSIP: Prestani! Čuješ me?! Što to radiš?!

ZATVORENIK: Pišem.

JOSIP: Što pišeš?!

ZATVORENIK: Pjesme, dečko. Ovo će biti jedna prava pjesma. Jedna takva da bolju nisi čitao. Vrlo kratka.

JOSIP, *zaura*: Baci žilet! Baci odmah!

Zatvorenik ga ne gleda. Josip pobješnjelo krene na njega. Ovaj podigne pogled i Josip zastane. Gledaju se nekoliko trenutaka punih odvratne, neizdržive mržnje i gadenja. Onda se zatvorenik ozari i potegne još jednom žilet po vanjskoj strani podlaktice. Josip zamahne da ga udari, ali zatvorenik tog trena baci žilet na pod iza svojih leđa.

ZATVORENIK, *sabrano*: Tako, završio sam. Neću više. (*Zavrće i drugi rukav. Gleda zadovoljno u ruke.*) S desnom pišem po lijevoj. S lijevom, dok pišem, pušim i onda gasim na desnoj. Ne mogu pisati ako ne pušim.

Krv mu lije niz ruku i kapa na pod. Sjedne na pod. Malaksalo se osmjehuje.

ZATVORENIK, *smješka se, blaženo*: Lijepo? Ha? Mnogi nešto zapisuju. Ako im je teško, onda im bude lakše. I ja. Ali meni ne treba ni stol, ni papir, ni olovka, ni čikopelnica. Treba mi samo cigareta i žilet. Puno sam skromniji.

JOSIP: Zbog čega si ovdje?

ZATVORENIK: Nije te briga.

JOSIP: Zašto to radiš?

ZATVORENIK: Nema na to pitanje odgovora. Lijepo mi je. Razmišljam. Sam se sa sobom zabavljam.

JOSIP: Mene su ovdje stavili zbog drugih. Ja nisam ništa kriv...

ZATVORENIK, *prezrivo*: Dosta. Vi mene ne znate, ali ja znam sve o vama. A možda i vi mene znate. Jučer ujutro su me uhvatili. U parku.

JOSIP, *zbunjeno*: Vi ste... onaj presretač iz parka? (*Zbunjeno se osmjehuje.*)

Oprostite na izrazu. Svi stalno o vama govore.

ZATVORENIK, *se zadovoljno smješka*: Da ja sam - onaj presretač. I drago mi je što svi o meni govore.

Josip je zatečen. Ovaj ga pomalo podrugljivo gleda.

JOSIP, *zagrcne se*: Žao mi je što se upoznajemo u ovakvim okolnostima.

ZATVORENIK, *pruža mu krvavu ruku*: Slažem se. I vi meni oprostite što se ovako upoznajemo. Želio bih da me vi i vaša djevojka upoznate u boljem svjetlu. Ali, što ćemo, uzeli su mi moj mantil.

Rukuju se. Otvara se prozorčić na vratima.

ZATVORENIK, *pokazuje žilet*: Gledaj ga. Njega mi nisu uspjeli uzeti. Dobro sam ga sakrio, a ti pogodi gdje. (*Pruža mu žilet. Prijateljski.*) Mogu li te ponuditi?

JOSIP: Ne, hvala.

ZATVORENIK: Dobro. Možda poslije. Samo pitaj.

Šute. Zatvorenik se udobno namjesti na krevetu, stavi ruke pod glavu.

ZATVORENIK: Tako. I ti se udobno namjesti. Uživaj. Konačno ti se ukazala prava prilika. Ja sam svoju odlučio iskoristiti. A i zaslužio sam je, bilo je krajnje vrijeme.

JOSIP: Ovdje si zbog... presretanja po parku? Ili još nečega?

ZATVORENIK, *zagonetno se smješka*: Uхватili su me kad sam se pokazivao.

Naravno, to je ono što se vidi. A to je uvijek samo vršak ledenog brijega. Ono što se ne vidi, što je još pod vodom, spava u tami i puno je opasnije. Pokušat će mi dokazati oca, majku, jednog starog biskupa, ono troje djece, tamburaški sastav, željezničara. Možda čak i onog malog slatkog bijelog zeca, kojeg su mi poklonili kad sam još bio dijete. Imao je crvene okice i stalno je zbunjeno trzao ušima. (Nježno.) Imao je tako bijelo krzno i to je bila najnježnija i najmekša stvar koju je ikad dotaknula ljudska ruka. Sve će mi to pokušati dokazati, a ja ću se, svega mi, potruditi da im u tome i pomognem. (Proteže se.) Zadovoljan sam, potpuno, do kraja. Nedostaje mi samo moj kišobran.

Otvora se prozorčić na vratima.

POLICAJAC, *izvana*: Izlazi. Došao je otac po tebe. Sramota koliko svojim roditeljima zadaješ problema.

Josip ustaje. Škljoca brava. Zatvorenik mu namiguje.

ZATVORENIK: Žao mi je što moraš ići. (Sućutno.) Znam koliko ti je bolje ovdje.

3.

Kod kuće. Majka stoji naslonjena na stol i lagano se njiše. Dolaze Josip i otac. Josip je pokunjen. Otac je u bijeloj košulji, rukava krvavih do ramena.

JOSIP: Mama!

OTAC: Ulazi, prase jedno, zbog tebe sam morao otići s posla. Sad ćeš čuti što će ti majka reći.

JOSIP: Ostavite me na miru.

OTAC: Majka ti je umorna. Pisala je pet dana i pet noći, i, eto, vidiš, spriječila je nesreću. (Otac ide do frižidera.) Svi smo jako umorni.

Vadi pivo.

JOSIP: Daj i meni pivo.

OTAC: Nema za tebe. Nema više. Završit ćeš školu pa ćeš ići u vojsku. Dosta je sramote. Od danas te ja nadgledam.

JOSIP, *prima se za glavu*: Zaboga, čemu sam kriv? Zašto sam ja kriv?

OTAC: Dosta. Mogao bi se ugledati u svog kolegu. Ubio je ludaka i danas o njemu pišu novine. Dečko kaže da će u pilote. A kud ćeš ti?

JOSIP, *sliježe ramenima*: Ne znam. Šutnja.

OTAC: Užas se veliki dogodio. Tri policajca su poginula dok su demontirali onu bombu. Još je dvoje djece u školi oboljelo od ospica i sudbina im je neizvjesna. U samo pet dana lijepa učiteljeva žena je ostarila trideset godina. I neka je. Da. I uhvatili su manijaka. Trebalo bi ga kuhati u vreloom ulju. A ti si sretno prošao. Pitaš li se upće, čime si to zaslužio?

JOSIP: Ne znam čime sam zaslužio toliku sreću. Gdje je mama?

OTAC, *osmjehne se*: Dobro pitaš. Vidiš da znaš. Milka!

Ulazi majka. Rasčupana je, potamnjelog lica, s velikim podočnjacima. S vrata raširi ruke i zaleti se na sina. Skoro ga obori. Vesela je, grli ga.

MAJKA: Josipe, srce moje. Sve je sretno prošlo. A mogla se dogoditi velika nesreća. Vidjela sam sam te, znam kroz što si sve prošao, pratila sam te čitavim putem. (Ljubi ga. Vergla.) Čime smo mi, mali ljudi zaslužili ovu veliku milost? Zapamti, sine, mi smo mali ljudi koje ponekad dotakne veliki prst, a ponekad i ne dotakne. Ali kad nam on svima zaprijeti, to je jasan znak. Njega se mora poslušati. Zamisli, sine, jednom čovjeku se dogodila velika sreća. Posao mu je dobro krenuo, žena mu se vratila, a i narasla su mu djeca za koje je mislio da će zauvijek ostati patuljci. Pisao je pismo. Drugi pak čovjek koji to nije učinio, svejedno je sklopio dobar poslovni ugovor. Dok se nakon sklapanja tog dobrog posla i potpisivanja više nego povoljnog ugovora srdačno rukovao, iz ramena mu je iščupana ruka. Jednom pak čovjeku u Australiji uspjelo je uzgojiti umjesto vune gotov sako na ovcu. Što da ti dužim - i on je pisao pismo. Poslije je obukao svoj novi sako i smjesta bio primljen u parlamentu zbog nekog problema koji mu je zagorčavao život godinama. (Leluja, grli sina.) Ne rugaj se sreći, sine, ona ipak može doći. Prepiši to što ti kažem stotine puta strojem, ili barem plavom olovkom i pošalji... i pošalji... na stotine adresa...

Majka se sruši.

JOSIP, *vršne*: Tata! Što joj je?! Tata!

OTAC, *staloženo*: Pusti je. Ona samo spava. Zaspala je, prenesimo je u krevet.

Podižu je. Ona hrće. Otac je uzima u naručje.

OTAC: Dobro je. Mogu dalje sam. (Izlazeći.) A ti otvori vrata. Netko te čeka.

JOSIP, *ga zbunjeno gleda*: Ne znam stvarno zašto sam toliko blag.

Josip otvori vrata. Pred vratima stoji Klara. Zagrlje se.

4.

Park. Noć. Josip i Klara sjede na klupi. Ljube se. Ozareni su, sanjivih lica.

KLARA: Tako mi je lijepo.

JOSIP: I meni.

KLARA, *zijeve*: Ruke su mi teške, noge su mi teške, glava mi je teška. Tijelo mi je teško. Želim sada zaspati. Želim zaspati u tvom naručju.

JOSIP: Toplo mi je. Znojim se.

Ona lagano spusti glavu u njegovo krilo. Puteljkom nailazi starica s košarom u ruci. Ima samo jedan zub.

JOSIP: Nismo više sami.

KLARA, *sklopljenih očiju*: Tko ide?

JOSIP: Opet prosjakinja.

KLARA, *proteže se*: Kvragu. Daj joj nešto.

ŽENA: Milosti, djeco, milosti nama starima...

Dolazi im sasvim blizu. Gleda ih šuteći.

JOSIP: Jeste li pronašli unuka?

ŽENA: Kakvog unuka?

Pogledava jedno pa drugo.

JOSIP: Mislio sam...

ŽENA, *potišteno*: Nema ja nikoga, dijete. Možete li mi dati nešto novaca? Sad sam bila na cesti, pitala sam i druge. Nitko se ne obazire. Možda me zbog ove odjeće ne primjećuju u noći. Ali vidjet će me ujutro, sutra ću doći opet i opet ću stajati pred crkvom i moliti ih. (Ponizno.) Možete li mi vi, dragi moji, pomoći?

Josip joj pruža sitniš.

ŽENA: Hvala vam, dragi moji, hvala. Gladna sam. Imam samo jedan zub.

Premalo da bih se najela, sasvim dovoljno da provjerim novac.

Stara novac ubacuje u košaru. Nešto zasikće pod pokrovom. Klara se strese.

KLARA: Što to imate unutra?

ŽENA: Nisam sigurna da je želiš vidjeti.

JOSIP: Što to nosite unutra? Recite nam!

ŽENA: Svoju ljubimicu. Stvarno je želite pogledati? (Podigne malko pokrov.)

Toliko ste dobri da ću vam dati da je pomilujete.

Josip i Klara se oprezno naviruju.

JOSIP, *pruža ruku i brzo je povuče*: To je zmijsa.

KLARA: Zmija!

JOSIP: Ne diraj je!

KLARA, *povlači ruku*: Hvala vam. Ne bismo.

JOSIP: Nećemo.

ŽENA: Nećete? Dobro. Ali vidjeli ste je, ne možete reći da niste. To je dovoljno.

Mislite na nju.

Ode poigravajući se s kovanicama. Proba metalni novac zubom, zadovoljno zazviždi.

KLARA: Čini mi se kao da sam je već vidjela. Nisam sigurna.

JOSIP: Ne znam. Mislim da nismo.

KLARA: Dobro da je otišla. Bojim je se. (Podiže malo glavu.) Je li otišla?

JOSIP: Ne boj se, otišla je.

KLARA, *umorno*: Onda dobro. Tako mi je lijepo. Jako me zagrli. Toplo mi je.

Poljubila bih te, ali se ne mogu pomaknuti. Koža mi bridi. (Smješka se.)

Zaljubljen sam i ništa ne shvaćam.

JOSIP: I meni. Svrbi me čitavo tijelo. Nešto mi je na čelu. (Češe čelo.) Osjećam ogromnu toplinu i spava mi se. Mislim da je to zato što te volim.

KLARA: I ja tebe. To je od ljubavi. Ostanimo ovdje još malo. Više se ne bojim parka. Još samo malo... Samo malo...

JOSIP: Da. Ni meni se nikud ne ide.

Klonu na klupu jedno preko drugog i zaspu.

KRAJ